

subotički dvojednik

Kalendar priredbi „Dužijanca '96”

Premda je ovogodišnja „Dužijanca” već započela, na Markovo 25. travnja 1996. godine **Blagoslovom žita**, ona će u predstojeća dva mjeseca zaživjeti svojom puninom. Na sastanku Organizacijskog odbora „Dužijance '96” 20. lipnja usvojen je **Kalendar priredbi**. Tako će već u nedjelju, 30. lipnja, u Subotici biti održan **Koncert Subotičkog tamburaškog orkestra**, a u petak 5. srpnja bit će **Otvorenje Kolonije slamarki** u Tavankutu s početkom u 19 sati i 30 minuta, dok će **Natjecanje risara** biti u Maloj Bosni 13. srpnja. Seoske dužijance održat će se sljedećim redoslijedom: **Stari Žednik** – 14. srpnja, **Mala Bosna** – 21. srpnja, **Tavankut** – 28. srpnja i **Đurđin** – 4. kolovoza. 27. srpnja bit će **Veliko kolo** u Subotici, a 28. srpnja na Gradskom hipodromu **Konjičke utrke**. **Književna večer** u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo” održat će se 30. srpnja, a 2. kolovoza **Izložba** u „Likovnom susretu”. 5. kolovoza početak će **Natjecanje aranžera izloga**, a 9. kolovoza bit će otvoren **Etno-park**. Istoga dana, u organizaciji Instituta „Ivan Antunović”, bit će održana **Književna večer** i otvorenje **Izložbe slamskih radova**. Subota, 10. kolovoza, predviđena je za **Otkrivanje biste**, a navečer je **Večernje** i **Skupština risara**. Naj-svečaniji dan zahvale nakon uspješno obavljene žetve bit će u nedjelju, 11. kolovoza, sa sljedećim događajima: **Blagoslov putnika** u crkvi sv. Roka, **Biskupska sv. misa**, **Svečana povorka kroz grad** i **Predaja kruha od novog brašna gradonačelniku**, a navečer je **Bandašicino kolo**. I ove se godine „Dužijanca” završava proštenjem na **Bunariću**.

Organizacijski odbor zadržava prava manjih izmjena programa, o čemu će na vrijeme obavijestiti javnost. (t. ž.)

Godina II. • Broj 51 • 29. lipnja 1996. • Cijena 2 dinara

Konferencija za tisak Elisabeth Rehn

Različita gledišta na probleme

Nema dovoljno usklađenosti između log, koji je vrlo liberalan i dobar, i ličnog zakonodavstva, pa se stoga u javljaju određene teškoće ostvarenja ih prava – jedna je od općih ocjena o problemu Elisabeth Rehn, specijal- vjestitelja za ljudska prava Ujedinjenih

U jednom, za naše prilike i kod nas gotovo nevidenom, odmjerenom i dobro promišljenom govoru, koji nije opterećen ikakvim pre- judiciranjem, Rehn je u obraćanju novinarima naglasila da je osnovni princip njezina rada provjera svih iskaza koje dobije na terenu kako bi mogla udovoljiti zahtjevi- ma istine, koja je u njenom radu najvažnija, jer su viđenja ovoga problema različita.

Govoreći o položaju manjina u SRJ, Rehn je istaknula da je od pedstavnika manjina bilo podosta pritužbi, osobito glede javne upora- be jezika manjina i školstva, te je iznijela primjer kako se je ovaj problem riješio u zemlji iz koje potiče, Finske, te ukazala na važnost identiteta koji se stječe učenjem i stalnom uporabom vlastitog jezika.

– Znam da u SRJ postoji institucija Jav- nog pravobranilaštva, ali trebala bi postojati i institucija obdusmana, koja bi kontrolirala provedbu zakona od strane vlasti i raspravljala o pritužbama građana. Ova je institucija po sebi nezavisna, a služi za obranu prava građana kada vlasti krše ta prava – rekla je Rehn o mogućem rješenju za ovaj problem. Što se tiče pitanja izbjeglica, ona je istaknula da je od predstavnika manji- na čula mahom pritužbe, u vidu da se time narušava etnička struktura stanovništva, ali je dodala da se i ona drži stajališta Visokog komesarijata UN za izbjeglice da oni, zbog velikog broja, trebaju biti smješteni i u Vojvo- dini, uz napomenu da se uz to treba sačuvati i „stari etnički balans”. „Na koncu”, dodala je Rehn, „to su ljudi u tragičnoj situaciji i ne treba izazivati mržnju protivu njih, ali sam ujedno svjesna i zabrinutosti manjina”.

O autonomiji Vojvodine Rehn je stajališta da ona treba biti veća, jer „donošenje odluka u većem obimu mora biti na lokalnoj razini”. To je, pored ostalog, i suvremeni trend u zemljama razvijene demokracije, te je istak- nula da je i ona „za decentralizaciju na svakoj razini”. (t. ž.)

Elisabeth Rehn: Potrebna je institucija obdusmana

za bivšu Jugoslaviju, koju je izrekla na konferenciji za tisak u Subotici u utorak 25. lipnja. Ona se, prije dolaska u Suboticu, u gradu susrela s predsjednikom Srbije Milanom Miloševićem, Margit Savović, ministricom bez portfelja zaduženom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, te predstavnicima nevladinih organizacija, a u Novom Sadu s predstavnicima vladinske vlasti i predstavnicima manjinske organizacije. U Subotici, pak, Rehnova se susrela s načelnikom Okruga Miletom Jozefom, gradonačelnikom Józsefom Kármayem, te Belom Tonkovićem, predsjednikom V-a.

Kut

Prestiz samo Riječi

Da je naše skupno hodanje k onim što se zove normalnim i civilizacijski suvremenim podosta bauljavo ne treba posebno isticati. Stoga smo i dalje stalna meta promatranja stranaca, koji uz gnušanje i nelagodnu čekaju kada ćemo se upristojiti na kolosijek ljudskog. Dolaze i gledaju nas u čudu, a mi i nadalje zatvaramo oči puni sebe i, kao igramo se pričajući priče o humanosti...

Jer, dok na drugoj ili trećoj strani i dalje šaljemo u rezervu, recimo, Čanka, koketiramo s rezultatima izbora u Rusiji, čekamo da izvršimo obveze spram Daytonskog sporazuma..., dotle se na našem „pravom putu” samo riječima borimo za ravnopravnost, slobodu i jednakost.

Ta prevelika, nespojiva razlika između riječi i djela traje predugo. Prizivanjem Bogova obećanja, stvaramo iluziju raja, a svijet i dalje prijeti. Sankcijama. Odgovor na pitanje tko je ovdje lud, ostavit ćemo za drugi put. Tomislav Žigmanov

I mi smo krenuli u marketing!

NAGRADNA IGRA „ŽIGA”

na strani 10.

Lazar Merковиć, sedamdeset godina života i pedeset godina stvaralaštva

Osame u odbljesku dugom pet života

Lazar Merковиć, pjesnik, romansijer, esejist, kritičar, bibliograf, prevodilac i novinar, rođen je 14. lipnja 1926. godine u Subotici, gdje završava osnovnu školu i pohađa gimanziju. Od 1941. aktivan je sudionik pokreta otpora. Školovanje preki- da 1943. godine jer biva uhićen, a vrijeme do kraja rata provodi u 13 zatvora, kazamata i logora, od Subotice i Novog Sada do Flossenburga i Dachaua, iz kojega se 1945. godine vraća u Suboticu. Od naredne, 1946. godine, prisutan je u novinarstvu: prvo je suradnik, a potom stalno zaposleni novinar „Hrvatske riječi“, zatim je novinar „Slobodne Vojvodine“, Literarne redakcije Radio-Beograda, dnevnika „Rad“, Radio-Jugoslavije, novinar i prevodilac u Prijemnom centru SIV-a, dopisnik „Dnevnika“ iz Subotice. Nakon toga postaje članom uredništva „Hrvatske riječi“. U svibnju 1955. godine pokreće u rodnom gradu „Rukovet“, časopis za kulturu umjetnost i društvena pitanja, te biva njegov prvi glavni i odgovorni urednik (1955-1960), i od 1970. do 1972. godine. Od 1961. do 1967. urednik je kulturne rubrike „Subotičkih novina“, a od 1968. do 1972. glavni je urednik programa na srpsko-hrvatskom jeziku Radio-Subotice, čiji je i jedan od osnivača. Godine 1972. razriješen je te dužnosti zato što je „politički diskreditovan u vezi sa zaključcima 21. sednice Predsedništva Saveza Komunista Jugoslavije“. Godine 1974. postaje knjižničar Gradskog muzeja u Subotici, a od 1977. do odlaska u mirovinu 1983. uređuje, piše, lektorira i korigira biltene koje je izdavala Zajednička stručna služba SIZ-ova društvenih djelatnosti.

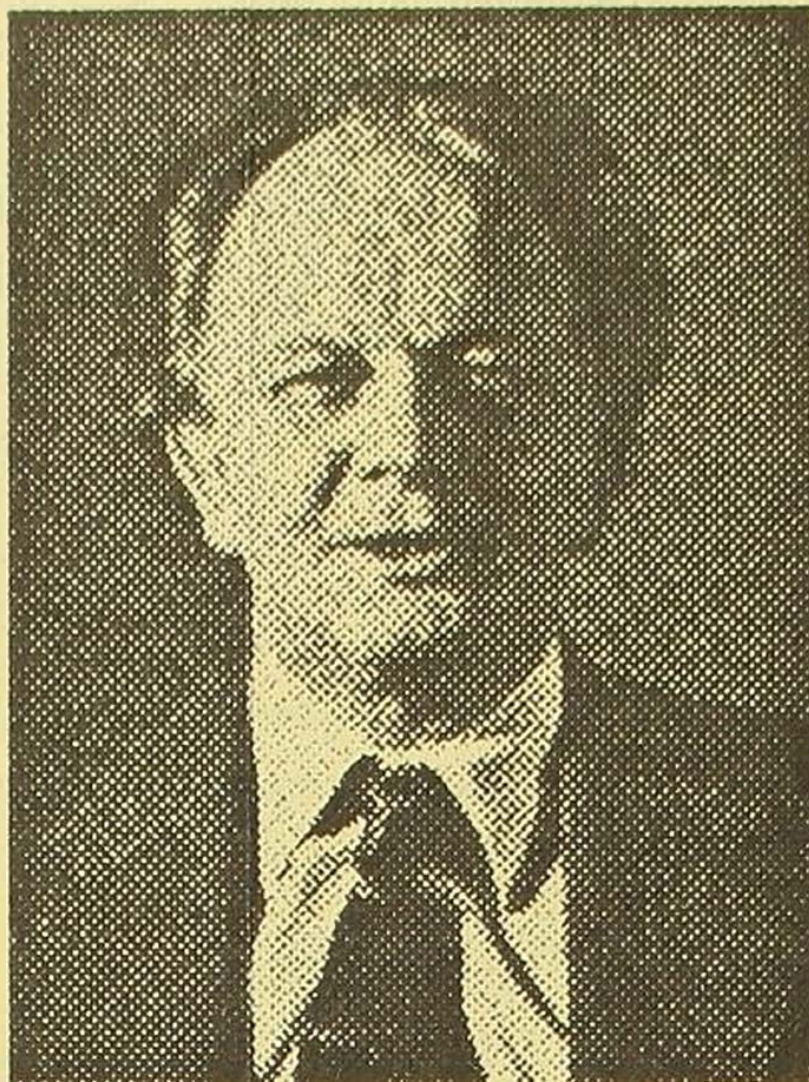
Uporedo s novinarskim radom angažira se na prevodenju s mađarskog jezika na hrvatski ili srpski i obrnuto. Za nepunih pet desetljeća bavljenja prevodilačkim radom preveo je i objavio blizu 1.200 naslova, među kojima šezdesetak knjiga, od 165 autora:

pjesnika, prozaista, esejista, dramskih pisaca, filozofa, znanstvenika i publicista iz Vojvodine i Mađarske. Kao pisac surađivao je u više od pedeset listova i časopisa, te bio član više uredništava. Zastupljen je u više antologija i zbornika, među kojima i u „Zlatnoj grani hrvatske poezije“. Djela su mu prevedena na mađarski, makedonski, rumunjski i slovački jezik.

Za svoj rad dobio je više domaćih i stranih nagrada, priznanja i odlikovanja, među ostalim: Oktobarsku nagradu oslobođenja Subotice (1965) i Orden malog križa Republike Mađarske (1992) za „dugogodišnje prevodilaštvo i istaknutu ulogu u posredovanju mađarske kulture u nas“. Cjelokupnu njegovu ulogu, čini se, najbolje je ocijenio književnik **Milovan Miković** napisavši: „Nezaobilazna je uloga Lazara Merковиća u stvaranju subotičkog književnog kruga tokom poslednjih pola veka, u obezbeđenju uslova za pokretanje i ustrajno održavanje časopisne i književne produkcije, i što je možda još važnije, otkrivanju, prepoznavanju i neprestanom podsticanju mladih pisaca“.

Bibliografija: „Odbljesci“, pjesme, 1953.; „Između dva pola“, pjesme, 1957.; „Put dug pet života“, roman, 1963.; „Putevima zajedništva“, bibliografija, 1972.; „Osame“, pjesme, 1988.; „Bibliografija časopisa Rukovet 1955-1990“.

Od osnutka, iako u mirovini, član je uredništva „Žiga“. Na to smo ponosni i to sa zadovoljstvom ističemo. Uvijek konstruktivan, zahvalan i uredan suradnik. Želja nam je prigodom rodendana i ovoga jubileja Lazara Merковиća iskazati mu riječi hvale za učinjeno, te poželiti da njegova inspirativna prisutnost među nama potraje i nadalje.

Lazar Merковиć

Na kraju

Noću, kada se umorim te riječi nemam više
za zvjezdano nebo,
priklonim glavu na svoje rame,
zaželim u sebi da mi duge jesenje kiše
rashlade čelo,
da ove beskrajno nečujne tame
razblaže u duši uvrede nervoznih ljudi
što su na mene
kao kamene tuge pale.
Zaželim da više nikad uzdah ne kida grudi
(kada se misao prene
i blijedo zgasnu zvijezde male),
zaželim blago, da noći zlobna lica pretvore
u osmijeh cvijeta,
da umjesto psovki uho čuje
nemirni cvrkut kalemegdanskih ptica ispred zore,
pred kraj ljeta,
ritmove koji u meni skladno bruje.
Htio bih tako, ali me uvijek probudi sura
ograda kamena
na kojoj samotno sjedim,
probudi me uvijek zbilja okolo mene, štura
(ko glupa žena).
I tada se bolno, sjetno sjetim
da ničega nema, da ništa ne želim u ovoj noći,
koja će sa mnom (kao i ova pjesma) nepovratno
proći.

Lazar Merковиć

Odbljesak I

Otkotrljalo se pločnikom iverje moje sreće
i suludo ugnijezdilo u strogo zatvorenoj
krivulji koja je i nebo uokvirila tugom.
Ja sam pomislio da je niklo prekrasno cvijeće,
čiji su pupoljci umorno sveli u zagonetnoj
granici jave i sna tvojim izrovanim trbuhom.
Pisači stroj je otkucao ljubav bačenu u lice
čitavom svijetu – u ovom ponoćnom času mene vole
jedino oslobođene utvare i raspojasane vještice.

Lazar Merковиć

Pjesma

Lazaru Merковиću

Tajne
neba
i utrobe zemlje
otvorio je
kroz krošnju bagrema
mjesec i zvijezde
prigrlio je
snagu vjetra i vode
u pjesmu
pretopio je
dao je
riječ
olovku
i papir prazan

Mirko Kopunović

Žig broj 51

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 22-927

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog i odgovornog

urednika: Tomislav Žigmanov

Uredništvo: Lazar Merковиć, Ivan

Rudinski, Nela Skenderović, Dragan

Vidaković

Korektor: Mirko Kopunović

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Sedmi „Bajski razgovori“

Divan o prošlosti

Simbolički, VII. „Bajski razgovori“ otvoreni su bunjevačkom „himnom“, „Kolo igra tamburica svira“, koju je davnih godina uglazbio Pere Tumbas Hajo, a nakon toga su stariji članovi Bajske bunjevačke čitaonice mladima predali bijelo-plavi barjak sa žutim slovima, kojega su sami izvezli.

Teme susreta bile su: 300. obljetnica grada Baje, 310. obljetnica od doseljavanja posljednje veće skupine Bunjevaca na ovo područje i, kao treća, „Bunjevci u okolnim zemljama“.

Na dvodnevnom skupu, 15. i 16. lipnja, okupili su se Hrvati- Bunjevci iz Baje, Senja, Sombora i Subotice uz visoke dužnosnike iz Zagreba i Budimpešte.

Skup je otvorio predsjednik Čitaonice **Antun Mujić**; nakon toga uslijedili su pozdravi gostiju, između ostalih i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj, dr. **Zdenko Škrabalo**, istaknuvši da je Hrvatska konačno u poziciji da može, i mora, voditi veću skrb o hrvatskom narodu koji živi izvan domovine. Ovom prigodom veleposlanik je predsjedniku Čitaonice Antunu Mujiću predao osobno pismo predsjednika Republike Hrvatske **dr. Franje Tuđmana**, upućeno hrvatskom narodu i sudionicima „Bajskih razgovora“.

Prvi sudionik u razgovoru bio je **dr. Dinko Šokčević** povijesničar iz Budimpešte. Govorio je o 300. obljetnici grada i 310.

obljetnici doseljavanja Bunjevaca u ove krajeve rekavši između ostalog da je zahvaljujući Bunjercima Baja dobila status grada. Drugi referent bio je zagrebački profesor **dr. Ante Sekulić**, navodeći dokaze o prisustvu Hrvata na ovim prostorima i znatno ranije od ove obljetnice. **Mr. Lazar Ivan Krmpotić**, župnik crkve Sv. Josipa radnika iz Đurđina, govorio je beatifikaciji karmelitanina **Tome Gerarda Stantića** iz Đurđina, prvog budućeg sveca Bunjevca. **Mr. Krmpotić** je na skupu progovorio o ovom posvećenju iz kritičkog ugla krize morala.

Popodnevni razgovori počeli su izlaganjem predsjednika DSHV **Bele Tonkovića**. On se, između ostalog, osvrnuo na težak položaj Hrvata u Vojvodini, koja je nastala samom činjenicom nasilne izmjene etničke strukture nakon „Bljeska“ i „Oluje“, dolaskom većeg broja izbjeglica. Ocjenivši da je došlo do vidnog i kvalitetnog pomaka između Hrvatske i Jugoslavije, i da će se nakon normalizacije živjeti mnogo lakše, mada je diskriminacija Hrvata u Jugoslavije kroz razne oblike pritisaka i dalje prisutan. Književnik **Milan Krmpotić** iz Senja podvukao je da pitanje hrvatstva među primorskim Bunjercima nikad nije bilo sporno, te da su oni dali značaj doprinos u izgradnji nacionalne svijesti. U „razgovorima“ su sudjelovali još dr. **Zdenko Škrabalo**, **Antun Mujić**, **Mate Matarić**, predsjednik Podružnice DSHV iz Sombora, konzul Republike Hrvatske **Naco Zelić**, koji je čestitao 50. broj „Žiga“, a dr. **Anti Sekuliću** zahvalio se na 50. obljetnici njegovog znanstveno-

istraživačkog rada, čestitajući mu ujedno i 75. rođendan. **Vojislav Sekelj**, urednik „Žiga“, govorio je o jednosmjernoj komunikaciji na relaciji Zagreb – Subotica, pri čemu su stvaraoci, Hrvati-Bunjevci, usljed nesretne spoja politike i kulture, najčešće loše prolazili i bili žrtve takvog odnosa.

Istaknuo je da bi se na planu približavanja izdavačke kuće u matičnoj zemlji morale potruditi da nađu mogućnost tiskanja knjige narodnih hrvatskih pripovjedaka **Balinta Vujkova**, te knjigu pjesama **Lazara Merkovića**, a ta praksa bi se u narednim godinama morala ustaliti. Također je rekao da bi se morala uvesti nagrada **dr. Vinka Perčića**, koja bi se dodjeljivala istaknutim stvaraocima, a s obzirom da je donacija dr. **Vinka Perčića** značajno obogatila kulturu Hrvata, to bi bio i mali dug Hrvatima- Bunjercima.

Nakon njegovog izlaganja došlo je do neprimjerene polemike s Belom Tonkovićem. No, ma koliko se ona učinila neprimjerenom pokazala se kao prijeko potrebna da bi u „razgovorima“ bilo i više divana, a manje prošlosti i povijesti.

Organizatoru je zamjerenost što ovoga puta od zvaničnika ispred Instituta „Ivan Antunović“ iz Subotice nitko nije bio zastupljen.

Prva večer završila se predstavom „Katica“ Mije Karagića u izvedbi Hrvatskog narodnog kazališta iz Pečuha.

Drugoga dana na zgradi općine postavljena je spomen-ploča u povodu 300. obljetnice Baje i to na mađarskom i hrvatskom jeziku.

(b. c.)

Održana Redovita skupština HKC-a

Novi ustroj i novo rukovodstvo Centra

Usvajanjem novog Statuta Centra, izborom novih rukovodnih tijela, te usvajanjem programa rada za naredni period završena je Redovita skupština Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ u nedjelju 23. lipnja.

Nakon izvješća o radu između dvije Skupštine, koga je podnio predsjednik Centra **Bela Ivković**, **Josip Gabrić**, mlađi, ispred Pravne komisije ukratko je iznio „nužne statutarne promjene“ budući da je došlo do transformacije Društva u Centar. Tako se, po novom Statutu, u općim odredbama kazuje da je HKC „Bunjevačko kolo“ „društvena organizacija, slobodno i dobrovoljno udruženih građana u oblasti kulture, umjetnosti i znanosti“, čija je osnovna zadaća „da razvija i njeguje kulturu, kulturnu tradiciju i običaje Hrvata-Bunjevaca“. Jedna od značajnijih novina, koja je kasnije izazvala i polemičnu raspravu, je i da „o prijemu u članstvo odlučuje Upravni odbor“ Centra, što, po nekima, otvara vrata nekoj novoj vrsti „podobnosti“, dok je motiv predlagača bio da „neki sistem samozaštite mora postojati“. Temeljni organizacijski oblik rada Centra od sada su odjeli, kojih ima 13 (znanstveno-istraživački, književni, folklorni, glazbeni, likovni, dramski, novinsko-nakladnički, za manifestacije, za

fotografiju, film i video, pravni, za ugostiteljstvo, za suradnju i komunikacije i za suradnju sinozemstvom). Upravni odbor, što je ranije bilo Predsjedništvo, osniva svoj izvršni organ – Izvršni odbor – u čiji sastav ulazi po jedan predstavnik svakog odjela koji radi. Odjelom, pak, upravlja Radna uprava, a na čelu svakog odjela nalazi se ravnatelj kojega postavlja Upravni odbor. Pored Upravnog Izvršnog odbora, Centar ima i Nadzorni odbor, te Disciplinsku komisiju, a mandat članova u svim strukturama je četiri godine. U Statutu su, poriječima Gabrića, precizirane i odredbe u vezi s poslovima stručne službe Centra kojom će od sada rukovoditi direktor Centra, koji je posvojoj funkciji ujedno i predsjednik Izvršnog odbora.

Zatim je dopredsjednik Centra **Lazo Vojnić Hajduk** iznio prijedlog generalnog programa rada za naredni period istaknuvši da se programom želi da centar živi kao jedinstveno tijelo, te da on bude stecište svih Hrvata-Bunjavaca koji rade na polju kulture i stvaralaštva bez obzira na političko uvjerenje. On se ujedno ogradio i „od nekih krugova iz Crkve i stranke koji izvana žele minimizirati rad Centra“.

Za diskusiju o podnijetim izvješćima prvi se javio za riječ **Stipan Bašić** opovrgavanjem navoda iz izvješća **Bele Ivkovića** da niti on, a niti članovi folklorne sekcije nisu

napustili Centar, nego da su oni „odstranjeni“, što je predsjedatelj Skupštine **Franjo Vujkov** ponovno demantirao tvrdnjom da nitko iz Centra nije isključen, te da se više ovo pitanje ne poteže budući da je o tome bilo riječi, a donijete su i odgovarajuće odluke u vezi s tim, na Izvanrednoj skupštini Centra, što se i dogodilo.

Javnim pojedinačnim glasovanjem za članove Upravnog odbora izabrani su: **mr. Josip Buljovčić**, **Josip Gabrić**, mlađi, **Bela Ivković**, **Ana Kopunović**, vlč. **Andrija Kopolović**, **Grgo Kujundžić**, **Jakov Kujundžić**, **Josip Kujundžić**, **Vojislav Sekelj**, **Marica Sekulić**, **Alojzije Stantić**, **Lazo Vojnić Hajduk** i **Franjo Vujkov**, a nedovoljan broj glasova su dobili **Mirko Ostrogonać**, **Josip Kujundžić** (oboje iz Starog Žednika), **Stipan Bašić** i **mr. Đuro Lončar**, dok je **Josip Ivanković** odustao od kandidiranja zbog, kako je rekao, neslaganja s uvođenjem u Centar „moralne političke podobnosti“. Za članove, pak, Nadzornog odbora Centra izabrani su: **Pajo Đurašević**, **Justina Šabić**, **Albe Kujundžić**, **Bogoljub Kujundžić** i **Kalman Crnković**, a za članove Disciplinske komisije: **Milivoj Prčić**, **Stanka Kujundžić**, **Bela Gabrić**, **Vera Iršević**, **Martin Bačić** i **Nikola Skenderović**.

(t. ž.)

Konstituiran Okružni odbor JULJ-a

Stoprocentni doktori improvizacije

U nazočnosti 25 delegata iz subotičke, maloidoške i bačkotopolske općine, visokih dužnosnika Jugoslavenske udružene ljevice (JULJ), predstavnika državnih organa (Mile Jovičić, načelnik Okruga), te općinskih čelnika nekih političkih stranaka (SPS, SSJ, NRS, BŠS i GP „Golubovi Subotice“), održana je u četvrtak 20. lipnja konstitutivna konferencija Okružnog odbora ovog političkog pokreta za Sjevernobački okrug.

Pozdravljajući skup, predsjednik Okružnog odbora SPS Veselin Avdalović je istaknuo da njegova partija „sa zadovoljstvom prihvata jednu ovakvu snagu leve orijentacije“, te izrazio želju „da budemo zajedno jaki na sledećim izborima“, čime je, zapravo, najavio moguću koaliciju na predstojećim izborima ovih „levih“ stranaka.

Prenijevši pozdrave „naše drugarice Mirke Marković“, koja zbog bolesti nije mogla biti nazočna, Živko Šokolovački, član Direkcije i koordinator JULJ-a za Vojvodinu, je istaknuo da JULJ, kao stranka „moderne evropske levice“, danas ima preko 140.000 članova u Srbiji, koji su organizirani u 150 općinskih odbora, a u pripremi je konstituiranje još 60 što će se uraditi do 5. srpnja, dok je članstvo u Vojvodini u „procenat tačno sa nacionalnim sastavom stanovništva“.

– **To je ozbiljan rezultat za kratko vreme. To smo uradili kao doktori improvizacije jer do sada nije postojao kompletan program. Kada smo sa jednom stranicom naše Deklaracije upisali ovoliki broj članova, onda sam siguran da će nakon usvajanja kompletnog programa to biti dvostruko više** – rekao je Šokolovački, te dodao da će se on usvojiti na konvenciji pokreta 23. srpnja.

– **Dve stvari su nam neophodne: ekonomska i moralna obnova na svim nivoima. Ne zarad vlasti, nego se borimo zarad ravnopravnosti ljudi, i ekonomski i socijalno i nacionalno** – ukratko je izložio osnov za koji se JULJ zalaže.

Za prvu predsjednicu Okružnog odbora JULJ-a, koji broji 35 članova, izabrana je dr. Suzana Szalai, profesorica na Ekonomskom fakultetu u Subotici, a za dopredsjednike dr. Božidar Leković, Milan Jerkan i Stane Žitnik, dok je tajnica dr. Eržika Malešević. U Glavni odbor JULJ-a izabrani su Stevan Santo i Jovan Kukaras, koji je ujedno i novoizabrani član Direkcije JULJ-a. Izrazivši zahvalu na povjerenju, Suzana Szalai je, u obraćanju na srpskom i mađarskom jeziku, izrazila nadu da će JULJ „kao pokret, u suradnji s demokratskim snagama, uticati na rešavanje vitalnih pitanja za život svih građana, a to su sloboda, ravnopravnost, socijalna pravda i humanost“.

(t. ž.)

Susret gradonačelnika Subotice i
Olomouca

Gospodarstvo u funkciji bratimljenja

Višečlano izaslanstvo češkog grada Olomouca, na čelu s gradonačelnikom Ivanom Kosáčíkom, boravila je prošlog tjedna u radnom posjetu Subotici. Povod posjeta bili su dogovori o mogućoj suradnji privrede dvaju gradova, ali i dviju regija budući je Olomouc jedno od značajnijih privrednih, trgovinskih i kulturnih središta Moravske. U sklopu toga održana je prezentacija proizvoda tekstilne industrije u Robnoj kući „Beograd“, u organizaciji tvrtke „Telcon Trading“ iz Olomouca, na čijem je otvorenju, pored domaćina Imrea Kerna, bio nazočan i češki veleposlanik u Jugoslaviji Ivan Bušniak.

– **Vjerujem da ste tijekom Vašeg posjeta dobili dovoljno informacija o Subotici, koje se mogu iskoristiti za buduću suradnju. Po informacijama koje imam, kod nas postoji veliki interes za suradnju s moravskom regijom, što mi je izuzetno drago. A ako krene privredna suradnja, onda ćemo lako uspostaviti suradnju i na polju kulture i sporta** – rekao je gradonačelnik Subotice József Kasza prilikom susreta s Ivanom Kosáčíkom u utorak 18. lipnja. Naglasivši da Subotica jeste, i da će biti, otvoren grad spreman na suradnju, Kasza je predložio da se ova dva grada pobratime, što su gosti sa zadovoljstvom prihvatili, a kao prvi korak u tome pravcu je „pismo o namjerama“ – protokol o pravcima buduće suradnje – kojega su potpisali dvojica gradonačelnika. Ugovor o bratimljenju bit će potpisan prilikom uzvratnog posjeta subotičke delegacije Olomoucu, koja se planira za rujna.

Zahvalivši se na izuzetnom gostoprimstvu, gradonačelnik Olomouca je istaknuo dvije značajne stvari glede njegova posjeta Subotici. Prva se tiče informiranja češke javnosti o „mirnoj situaciji na ovim prostorima, jer se naši ljudi još uvijek plaše surađivati s privrednicima iz Jugoslavije budući da nemaju puno, ali ni točnih, informacija o tome što se ovdje događa“. Druga se, pak, odnosi na pomoć poduzetnicima prilikom sklapanja ugovora u čemu, po Kosáčíku, bitnu ulogu trebaju imati dvije Regionalne privredne komore.

– **Nadam se, ukoliko u ove dvije stvari budemo uspješni, da ćemo nastaviti suradnju i na drugim poljima o kojima smo govorili** – zaključio je Kosáčík.

Na kraju je domaćin Kasza uputio poziv jednom njihovom kulturnom društvu da sudjeluje na ovogodišnjoj „Dužijanci“, te jednom umjetniku iz Olomouca koji svira na orguljama da bude gost na svečanosti stavljanja u rad restauriranih orgulja subotičke katedralne crkve koje će se održati na jesen.

(t. ž.)

Komemoracija za deportirane Židove

Obveze radi budućnosti

U nazočnosti predstavnika Židovske općine, lokalne samouprave, javnih i kulturnih djelatnika, te građana u nedjelju je, 16. lipnja, u dvorištu subotičke sinagoge održana, uz prigodan program, Komemoracija za 6.000 Židova, koji su tijekom II. svjetskog rata iz Subotice nasilno odvedeni od strane fašističkog okupatora u logore smrti, od kojih je preživjelo tek nešto više od 1.500.

Obraćajući se nazočnima, Aleksandar Singer, predsjednik Saveza židovskih općina Jugoslavije, je rekao da je od 82.000 Židova iz tadašnje Kraljevine Jugoslavije, stradalo preko 67.000, a od toga je 29.000 bilo iz Srbije.

– **Nažalost, danas se u svetu primećuju tendencije prikrivanja zločina, osporavanja njegovih razmera, pa čak i činjenice da je holokaust uopšte bio. Smrt miliona ljudi nas malobrojne preživjele, kao i buduće generacije, obavezuje da se moramo boriti protiv ovih opasnih laži i zaborava** – istaknuo je Singer.

(lj. k.)

Okrugli stol o manjinama

Prihvatljiva koncepcija autonomije

Subotica, „Žig“ – Kako je javio Hrvatski radio, studio u Zagrebu, u utorak 25. lipnja u emisiji za „Hrvate u Srijemu, Banatu i Bačkoj“, 22. lipnja je u Novom Sadu održan okrugli stol na temu „Nacionalne manjine u demokratskoj Srbiji“ na kojemu su, pored predstavnika Građanskog saveza Srbije, Demokratske stranke, Srpskog pokreta obnove, sudjelovali i predstavnici manjina, među kojima i mr. Bela Tonković, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Tonković je primijetio, prenosi Hrvatski radio, da je ovo bila prva javna tribina ove vrste vodećih oporbenih stranaka u Srbiji na kojoj su sudjelovali i predstavnici manjina. U otvorenim razgovorima iznijeti su problemi, te su traženi putevi za riješenja koja bi zadovoljila sve strane. Po riječima Tonkovića, „svi su se sudionici složili da je potreban ustavni zakon o nacionalnim manjinama koji bi bio zakonska osnova za rješenje manjinskih pitanja na principima personalne i kulturne autonomije manjina“. Pokazalo se, navodi se dalje u vijesti, da je „za sve prihvatljiva koncepcija autonomije koju je DSHV predala Narodnoj skupštini Srbije još 31. svibnja 1991. godine“.

Posjet privrednika Slovačkoj

Zainteresiranost obiju strana

U četvrtak i petak, 20. i 21. lipnja, grupa privrednika iz Subotice na čelu s Imreom Kernom, predsjednikom općinskog Izvršnog odbora, boravila je u slovačkom gradu Dunajska Streda, te vodila razgovore o mogućnostima suradnje na gospodarskom planu između dva grada.

– **Naši domaćini iz Dunajske Strede, čija regija ima preko 6.000 poduzetnika, osobito su se zanimali za naše proizvode iz voćarstva: breskve, šljive i jabuke, te za preradevine od njih, kao i za**

kukuruz, pšenicu i ječam. Oni nama nude kontra robu u vidu čelika i željeza. Mi smo istaknuli da je kod nas veliki problem nadostatak kapitala u poljoprivredi, na što su oni ukazali spremnost za zajednička ulaganja i otvaranja mješovitih firmi. Na prijemu kod gradonačelnika, on je izrazio želju za bratimljenjem dva grada, a kao prvi korak u tom pravcu poslat će pismo o namjerama – rekao je tim povodom Imre Kern.

(t. ž.)

Zašto se bački Bunjevci stide biti Hrvati?

Escapade u identitetu

Iznošim u javnost neke nalaze jednog istraživanja kojega sam sproveo u mjesecu svibnju 1992. godine, dakle u jeku najveće ratne propagande, a koji će barem donekle ukazati na sociopsihološke uzroke pitanja: zašto je režimu bilo moguće podijeliti bunjevačke Hrvate na dvije „nacije” (na Bunjevce i Hrvate), odnosno zašto je gotovo polovica onih koji su se do početka nacionalne homogenizacije i mobilizacije u Srbiji i rata na prostoru bivše Jugoslavije nazivali Hrvatima, odjednom „preko noći” postala samo Bunjevci. Istraživanje je bilo izvršeno na populaciji srednjoškolske omladine završnih razreda u Subotici na 561 ispitanika.

Ovom ću prilikom, specijalno za subotički dvotjednik „Žig”, iznijeti neke od nalaza koji ukazuju na značajne razlike između onih ispitanika koji su se nacionalno izjasnili kao Hrvati i onih koji su se nacionalno izjasnili samo kao Bunjevci glede pitanja političkih i vrijednosnih orijentacija, te osobina ličnosti.

Kao prvo, Bunjevci za razliku od Hrvata u znatno većoj mjeri državu doživljavaju kao garanciju unutarnje, vanjske i socijalne sigurnosti; češće smatraju da država treba jačati i povećati svoj utjecaj; da treba spriječiti djelovanje onih koji predstavljaju opoziciju društvenom poretku; da u našem društvu još jedino funkcionira vojska pa joj treba dopustiti da uvede stanje reda; i da je pravo države da vlastitom odlukom odredi neprijatelja i bori se protiv njega. Nadalje, kod ispitanika koji su se nacionalno izjasnili samo kao Bunjevci, naglašeno je prisutna neka vrsta anacionalnosti, odnosno potreba za nacionalnom negacijom u smislu zastupanja stava da se brišu sve nacionalne razlike i da na svijetu treba postojati samo jedna nacija.

Očito da je ovdje riječ o jednom apstraktnom kozmopolitizmu. U sklopu ove vrste anacionalnosti prisutan je kod Bunjevaca i naglašeni osjećaj nacionalne ravnopravnosti (u vidu stava „sve nacije imaju jednaka prava”) i odbijanje stava o nacionalnoj ugroženosti (u vidu stava „ni malo se ne osjećam nacionalno ugroženim”). Izgleda da je kod Bunjevaca prisutna jedna specifična nacionalna frustriranost koja dovodi do iracionalnog zahtjeva za „dokidanjem” nacija. Također, Bunjevci, za razliku od Hrvata, u većoj mjeri izražavaju ateističku orijentaciju i slabiju crkvenost. U većem stupnju izražavaju konzervativnu orijentaciju (češće naime imaju otpor prema promjenama), manje su skloni idealističkoj orijentaciji u smislu samožrtvovanja za neke društvene ideale, i u većoj mjeri prihvaćaju tradicionalne obiteljske vrijednosti i uloge.

Na osnovu iznijetih nalaza vidimo da Bunjevci u strukturi tzv. političke svijesti preferiraju etatističke vrijednosti čije odrednice ukazuju na politički dogmatizam u kojemu ne postoji izdiferenciranost između protektivne i represivne uloge države. U matrici političke svijesti ispitanika koji su se nacionalno izjasnili samo kao Bunjevci protektivna uloga države u sebi nužno uključuje i političko represivnu ulogu, odnosno davanje

legimiteta nedemokracije, dok u političkoj svijesti Hrvata postoji izdiferenciranost ovih dviju državnih uloga.

Na razini religiozne i nacionalne svijesti uviđamo da je kod Bunjevaca prisutniji ateizam i potreba za nacionalnom negacijom, a u sklopu vrijednosnih orijentacija konzervativizam i tradicionalizam. U sociološkoj literaturi je poznato da se tradicionalizam i konzervativizam nalaze u pozitivnoj korelaciji s religioznošću i iskazivanjem nacionalne svijesti (Z. Šram, I. Šiber, D. Pantić, Štefica Baktijarević, E. Ćimić...). Međutim, možemo vidjeti da su kod Bunjevaca tradicionalizam i konzervativizam u korelaciji s ateizmom i nekom vrstom anacionalnosti. Ovaj nalaz samo ukazuje na postojanje stanovitog stupnja konfliktnosti unutar vrijednosnog sustava ove grupe ispitanika.

Bunjevci nadalje izražavaju veće nepovjerenje u budućnost, u poštivanje i provedbu zakonitosti i veće nepovjerenje spram čovjeka. U motivacijskom sklopu, pak, Bunjevci imaju manje izraženu potrebu za postignućem odnosno životnom ambicioznošću. Oni u manjoj mjeri imaju osjećaj kontrole nad vlastitim životom i pokazuju veću inhibiranost u iznošenju vlastitih stavova (više se drže pravila „da je čovjeku najbolje da ćuti i gleda svoja posla”). Dakle, veći stupanj anomičnosti, slabiji motivacijski faktor postignuća i unutrašnji lokus kontrole je više karakterističan za Bunjevce nego li za Hrvate.

Ustanovili smo također da je kod Bunjevaca u većoj mjeri prisutna potreba za autoritarnom poslušnosti, više su autoritarno agresivni (imaju veću potrebu za kažnjavanjem „prestupnika”), skloniji su razdražljivom abregiranju, izražavaju niži stupanj socijalne empatije i manju sklonost k altruističkom ponašanju.

Imajući na umu ove nalaze, možemo vidjeti da protektivno etatistička i represivno etatistička orijentacija kod Bunjevaca u svojoj biti ne ukazuju na neke politički artikulirane orijentacije, već da su one u prvom redu internalizirane u funkciji submisivne autoritarnosti i autoritarne agresivnosti. Izgleda da država u svijesti Bunjevaca predstavlja autoritet jednak autoritetu roditelja koji ima funkciju zaštite i kažnjavanja djece. Upravo stoga u „političkoj” svijesti Bunjevaca ne postoji izdiferenciranost između države koja štiti svoje građane i države koja kažnjava one politički neposlušne. Kao i roditelj, to je jedna te ista osoba.

Ono što je ovdje možda najzanimljivije jest činjenica da Bunjevci istodobno uz „obožavanje” države iskazuju malo povjerenja u društvo koje je stvorila ta ista država, u kojemu se osjećaju nemoćno; ne vide perspektivu i kojemu se ne vrijedi boriti za neke društvene ideale. Kod njih je prisutno, prema tome, istodobno obožavanje i duboki psihološki otpor spram jednog te istog autoriteta. Nailazimo ovdje još na jednu paradoksalnu sociopsihološku situaciju, inače karakterističnu za autoritarnu svijest: što je veće nezadovoljstvo društvom u kojemu se živi utoliko će biti veće obožavanje države koja reproducira

to isto društvo. Na ovaj se način formira jedan sadomazohistički politički sentiment koji u svojoj psihološkoj osnovi ukazuje na prisutnost dubokih unutrašnjih političko-psiholoških konflikata. Pokušaj rješavanja ovakvih konflikata ne tako rijetko poprma iracionalne oblike političkog ponašanja i mišljenja. U takvom psihološko-političkom kontekstu, gdje je prisutan osjećaj kolektivne nemoći, individualne nekompetentnosti i autoritarnosti, izvor frustracija odnosno konflikta istodobno se doživljava kao izvor rješenja konflikta.

Stavimo sada ovu sociopsihološku matricu Bunjevaca, ali ne samo Bunjevaca, u povijesni kontekst pred sam rat. Hrvati su od strane političke propagande i tumača društvene zbilje optuženi za razbijanje SFRJ i etiketirani kao nosioci fašističke ideologije. Kasnije će se govoriti o ustašama. Hrvati se na ovaj način doživljavaju ne samo kao „neprijatelji golorukog srpskog naroda”, već i SFRJ. U kontekstu jedne takve političke propagande odvija se popis stanovništva i bunjevačkim Hrvatima se nudi jedna politička odstupnica da ne budu oni ti isti „genocidni” Hrvati. Daje im se naime mogućnost da budu „samo” Bunjevci. Dio bunjevačkih Hrvata u svojoj autoritarnoj i alijeniranoj političkoj svijesti domicilnu državu nužno doživljavaju kao spasioca od neprijateljski raspoloženih Hrvata i prihvaćaju biti samo Bunjevci. U protivnom, doživljavaju da će biti „kažnjeni” kao politički aberanti. Stvorena je pretpostavka za pojavljivanje politički „pravovjernih” građana u smislu lojalnosti državi.

U tom povijesnom okruženju država je uspjela kod dijela bunjevačkih Hrvata stvoriti odbojnost spram svemu što nosi hrvatski predznak s jedne i potrebu za nacionalnom negacijom s druge strane. Kod jednog dijela hrvatskog nacionalnog korpusa u Subotici je uspjela razviti političko-psihološki obrambeni mehanizam time da budu samo Bunjevci. Da ironija bude veća, njima se nudi iluzija da oni tek sada imaju pravu da se nacionalno izjasne kao Bunjevci, a što im je pokojni predsjednik Tito, kako neki kažu, zabranjivao.

Biti samo Bunjevac u takvom državno-nacionalnom okruženju više je, čini se, jedna politička nego li nacionalna kategorija, o čemu će vjerojatno više govoriti povijesničari u dogledno vrijeme. Ipak, to ne znači da dugo pothranjivanje i njegovanje ovog obrambenog političko nacionalnog mehanizma od strane države, ali isto tako i bjesomučne deklarativne rasprave o tome jesu li Bunjevci Hrvati, neće proizvesti neku specifičnu anacionalnu naciju, barem u Subotici.

Kada su me neki ovdje i vani pitali što treba uraditi da oni koji su sada samo Bunjevci ponovno budu Hrvati odgovorio sam im: najbolji je način da predsjednik države kaže da su Bunjevci dio hrvatskog nacionalnog korpusa ili da se od strane države prestane potencirati na nacionalnoj samobitnosti Bunjevaca, i da je sve ostalo ne samo uzaludan nego i kontraproduktivan posao.

Zlatko Šram

Gemini-commerce

SUBOTICA, Lenjinov park 1/II, Telefoni: 51-093, 52-087

Veliki izbor:
ceramic pen, tehničke
olovke, dvodelne i trodelne garniture,
vodootporni markeri, signiri

Dole, na posletku:

„THE BEST OF BALAŠEVIĆ“

Suboticu razumevam kao jedno ostrvo na koje sam se iskrcio posle dvogodišnjeg mraka, skidanja s programa, proganjanja • Našao sam tu sreću da u životu živim od onoga što volim • Portret mog života je usamljenost, u smislu: usamljeni su hrabri

Koju još misao-drugu pronaći da se dočara, godinama negovana nevina erupcija hora osećaja koju Dole svakim izlaskom na scenu izaziva? Pola u šali, pola u zbilji, valjda, sâm voli reći kako će njegove proročke reči služiti jednog dana kao nezaobilazan materijal za samoproučavanje nekim budućim, upripitomljenim domaćim sociolozi- ma. Oni koji Doletov stih pročitaju već na površini i žive ga kasnije u finoći duboke osame svesno i dobrovoljno predaju mu se na koncertima, dajući tako ljubavi kolorit mašte, krila šapatu i rosu pogledu. Jer, sva iskustva, čuvana brigom i sticana na bezbrojnim putevima, na kraju njegovom pesmom postaju sublimacija ljudskosti. Tu je možda i jedan od odgovora gde se nalazi vlas njegove snage najuočljivije ovaploćene na, recimo, koncertu u Subotici 14. juna.

Kako to da ste se za promociju nove ploče „Na posletku“ odlučili baš za Suboticu?

Đ. B.: Posle svih ovih godina pesme koje smo pevali na „Omladinskom festivalu '78“ nisu više na našem repertoaru. Počelo je nekom dobrom energijom, bilo je nekoliko koncerata i u ranijem periodu. Međutim, prvi za vreme ovog tzv. rata i svih ovih gluposti; prvi posle tog nekog embarga i blokade pod kojom sam ja bio je kada sam došao u Suboticu, među tri hiljade istomišljenika. To je za mene bila jedna strašna injekcija. Od tog momenta Suboticu razumem kao jedno ostrvo na koje sam se iskrcio posle dvogodišnjeg mraka, skidanja s programa, proganjanja... To je sad već neka rodbinska veza, kao drugo koleno. Ja sam rekao: ako već počinjemo, ne želim kao neki bedak da počnem u nekom gradu gde se može desiti da ne bude publike, ili da ne reaguje na onaj način na koji mi želimo da reaguje, a toga je ranije bivalo. Recimo, u Beogradu držimo strašan koncert, a posle dva dana ga ponavljamo u nekom malom mestu, gde nas niko ne tretira, kao da to ne valja. Ovog puta trebao nam je dobar zamajac, početni udarac, i mislim da smo to večeras zaista doživeli. Trebao nam je lep koncert; lak, s puno ljubavi, bez opterećena bilo koje vrste, i to smo zaista doživeli. Znao sam da će biti otprilike ovako i zato sam insistirao da Subotica bude pre Novog Sada. Jer, u Novom Sadu je meni, kao rođenom Novosadaninu, sve moguće; sve može da mi se desi. Znaš,

nikad ne možeš biti prorok u svom selu, što naravno ne znači da sam ja prorok i da je Novi Sad selo, ali je činjenica da je tamo moglo doći do nekog malog ignorisanja što bi se verovatno i nekom Subotičaninu moglo desiti u Subotici. Ali, išli smo na sigurno ovog puta. To je bio džoker kojeg smo izvukli.

Ono što volim...

Kada već spominjete '78., da li to znači da ste sada već „punoletni“?

Đ. B.: Na estradi sam, evo, već devetnaest godina. Ove godine od „Razdeljka“, a sledeće treba slaviti neku dvadesetogodišnjicu, iako ja nisam pristalica da se slave godine koje su prošle. Ja bih sad proslavio kada bih imao dvadeset i tri godine. To bih

Dole: „Rodbinska veza s publikom“

strahovito slavio. A ovih dvadeset proteklih godina me pomalo rastužuju, iako zaista imam za sobom jedan dobar „grafikon“; imam dobru „karijeru“, puno uspeha i uspomena. Ali, to me opet tera da računam da sam sredovečan; da možda više nije lepo skakutati po sceni. Međutim, sa druge strane, olakšavajuća je okolnost što šansonjeri stare zajedno sa svojim pesmama. Isto tako, nekako se veruje čoveku koji sam piše te pesme. Ali, ovi tipovi što farbaju kosu u crno – ništa tužnije nema. Ja sam rekao: Olja, ako nekad budem takav samo skini dvocevku sa zida i rokni me slobodno. Evo, potpisaću ti ponomoć. Međutim, mislim da nema šanse da se to dogodi.

Na koncertu smo čuli kroz Vašu pesmu „Namćor“ šta ne volite. Da li možete da nam kažete šta volite?

Đ. B.: Pa, ima puno toga. Naravno, i više nego što bi stalo u bilo koju pesmu. Međutim, najviše, u stvari, volim ovaj ritam i način života koji sam izabrao: porodicu i retko pojavljivanje na koncertima, kreativan rad; da radim ploče... Upravo sada završavam drugi roman. To je ono što mi se sviđa. Estrada, u nekom drugom smislu: maltretiranja, povlačenja po televizijskim emisijama, turneje po inostranstvu, kombi, hoteli... to mi je sve u jednom drugom periodu života nekako i odgovaralo. Međutim,

sada su ono što volim prijatelji sa mnom na sceni, prijatelji u publici, prijatelji za koje pišem te pesme a koje neću imati prilike da sretnem negde daleko. Jer, divna su zaista pisma koja dobijam sa Novog Zelanda, iz Tokija... da ne govorim odavde bliže, iz tzv. bivših republika. Našao sam, evo, tu sreću da u životu živim od onoga što volim. To je retka kombinacija: da radim ono što volim i da od toga živim. Mislim da je to plafon koji čovek može sebi da odredi u životu. Recimo, sasvim slučajno od ovog koncerta, večeras u Subotici, i živim i kupujem knjige klincima za školu itd. A tu su opet u publici neki klinci koji me vole, koji pevaju sa mnom, tapšu mi; koji me hrabre na svaki mogući način. To je kao neki moj staž.

Kako biste odslikali portret života svog?

Đ. B.: Uglavnom je u toj pesmi i sve rečeno. Ali, rekao bih da sam imao puno sreće što sam uspeo da neke svoje talente – koji su bili jaki do te mere da se probiju sami, bez ičije pomoći – ostvarim i što sam bio istrajan i uporan u svemu; što sam ponekad išao nekim zaobilaznim putevima, što nisam nikad puno zavisio ni od koga. Uvek sam bio slobodni strelac, ali sam i posle toliko godina uspeo da ustanovim sebi jedan status koji mi odgovara; da me sad ljudi retroaktivno uvažavaju. Sad slušaju sve one stare pesme i verovatno misle: pa, čekaj, ni ovo nije bilo samo „U razdeljak te ljubim“ ili neka druga glupost, nego je tu bila i ova pesma koja bi mogla da objašnjava to i to i koja vuče na neku filozofiju, primenjenju, naravno itd. To je portret mog života – jedna usamljenost, u smislu: usamljeni su hrabri. Ja se ne žalim; nije mi trebalo puno pomoći, puno osporavanja, puno negacija. Ali, na kraju krajeva, prisutna je i jedna strašna satisfakcija posle svih ovih godina da je sve što sam uradio – vredelo. Nema puno toga čega se stidim od prvog izlaska na scenu pa na ovamo.

Pesmo, koja si?

I šta reći na posletku?

Đ. B.: Ovo je ploča koju sam ja dugo hteo da snimim. Mene ta romansa juri godinama. Stalno sam bežao od pesama tipa romanse da to ne bi suviše ličilo na neke stragradске pesme, recimo. Uvek sam pokušavao da ih upakujem u neke savremenije aranžmane. E, sad sam rekao: čekaj, stani... Okrenuo sam se i rekao pesmi: umoran sam, juriš me suviše, da te vidim baš koja si ti ta pesma... Mislio sam u jednom momentu, dok sam radio ploču, da će to biti čisto jedna romansa kakvu peva recimo Zvonko Bogdan, što bi naravno bio veliki kompliment mojoj pesmi; da ću tu imati violinu, tamburaše itd. Međutim, ne. Ja ne mogu napraviti klasičnu romansu, jer sam ipak generacija iza, urbana itd. Međutim, ploča je čisto akustična. Svirali su gudači sv. Đorda; imamo pravi

Hermelin

Modna kuća Subotica

Tel/fax: 024/42-404

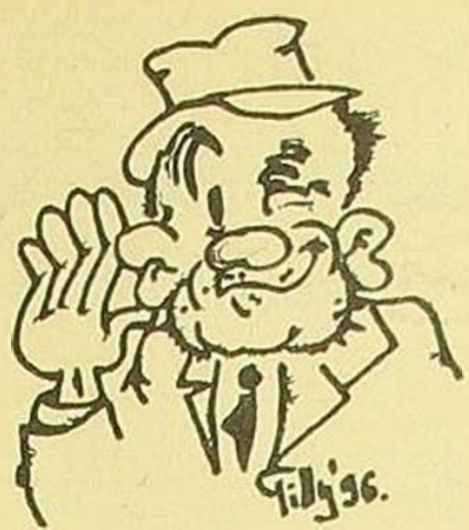
Tel:024/23-866

fagot, obou, trubu.. sve prirodne instrumente. Nema ni jednog elektronskog instrumenta i mislim da smo postigli neki zvuk koji bih voleo da nekako nakalemim na sve svoje stare pesme. Tako će ova ploča za sve koji vole moju muziku biti zakon. Za ovu ploču kažem da je „The best of Balašević”. Sve su nove, ali najbolje od onog senzibiliteta, i najbolje od tekstova; najbolji aranžman od svega što smo do sada uradili. To ne mora da znači da će ta ploča najbolje proći. Raniji snimci su imali neki šarm tog amaterizma i u pojedinim momentima neka stvar uletila kao hit, pa polomi sve. Međutim, kad prođu godine siguran sam da će mnoge od ovih pesama ući u antologiju, ako je iko bude pravio antologiju o meni. Ponosan sam na ovu ploču. Radio sam je drukčije; nisam dao da me iko pritiska da sutra mora izaći. Rekao sam: sačekaj dok sve bude gotovo i kada stavim one svoje karakteristične tri tačke na kraju, onda je to gotovo. I tako je to ovoga puta i bilo. Šest meseci smo je radili, sa prekidima naravno. Kada je došlo do kraja, rekao sam: ako mi i bude poslednja ploča – vredi. To je otprilike sve ono što sam hteo da pravim. Nije dobro kad „Ciganin hvali svoga konja”, ali pošto se kritičari baš nešto nikada ne otimaju da hvale moje ploče, onda moram to ja. Mislim da će neki tekstovi moći sami za sebe da stoje. Dobio sam prošle godine neku književnu nagradu za poseban, kažu, „umetnički senzibilitet”. Mislim da sam je ovom pločom opravdao.

Kada Vas opet možemo očekivati u Subotici?

Đ. B.: Pa ja sam dobar gost i gledam da uvek pravim veliku pauzu između svojih dolazaka, iako ja kroz Suboticu prolazim sa kesama deterdženta i toalet-papira, kao i svi jadnici, naši sunarodnjaci. Ali, što se nastupa tiče, voleo bih da to bude što pre. Međutim, nekako je ipak realno da to bude tek sledećeg proleća. Voleo bih da bude ove jeseni; da te pesme drugčije budu primljene kad ih svi upoznaju. Međutim, nekako sam sujeveren, iako nam je do sada u Subotici uvek išlo sa tim razmacima. Ne bih hteo da narušim taj ritam, da sad bude: evo ga sad posle šest meseci ponovo, nestalo mu para valjda, pa sad dolazi svaki čas. Sigurno je da neću dolaziti u diskoteke... Ako neko bude video reklamu da gostujem u nekoj diskoteci, u pitanju je prevara pošto ja te stvari ne radim. Sačekaću neki prirodni ciklus kada me neko iz Subotice pozove i pita: e pa šta je, što te nema. Tada ću doći.

Dijana Kopunović

Iz penzionerske beležnice

Istina, za naivne

Mora da ste zapazili kako mi, bivši patijaši, uvek imamo spreman i zgodan izgovor: kako mi zapravo nikad nismo hteli niti želeli, već smo „moralni” u Partiju. Ni ja nisam izuzetak...

Davno, davno, još onog istog dana kada sam dobio svoj prvi poslić – preko veze, naravno, – odmah sam bio pozvan i upitan: želim li ili (možda) ne želim u Partiju.

Naravno, odmah sam se setio – i to rekao – da još od malih nogu najviše (više od sladoleda!) volim i obožavam baš – Partiju. I da sam onog pokojnog Karla Marksa počeo s uživanjem da čitam puno ranije neg’ onog drugog Karla (Maja), bez obzira što kod onog prvog Karla uopšte nije bilo Indijanaca. I da od svih sportskih aktivnosti najviše volim trčanje. Štafete. I, tako ja postadoh – Član.

Mnogi moji partijaši imali su prilično koristi od tog članstva. Ni meni nije škodilo. Kao onda, na primer, kad bih usred radnog vremena bio pozvan na hitan, leteći (i zatvoreni!) partijski sastanak, a moj posao ostavljao kolegama, nesrećnim vanpartijcima. Kasnije, kad bih se vratio, kolege (i kolegice!) utrkivali su se ko će dovršiti moj posao, očekujući sa strepnjom, hoću li bar malčice otkriti šta se dešavalo na tom hit-

nom i tajnom sastanku. A ja bih mračno i značajno ćutao. I tek s vremena na vreme procedio po koje zagonetno – „hm”. (Hajde, probajte: zatvorite usta i izgovorite – „hm”!)

Eto, takva je otprilike bila sva moja korist od pripadanja Partiji. Ali, rekoh već, bilo je i onih mojih partijaša koji su od tog članstva bogme imali korisnije koristi.

Zašto vam pričam baš ovu priču? Bez veze. Zato, valjda, jer je leto. A kad je leto – sigurno ste primetili – u novinama preovlađuju lake, letnje teme.

Leto je? Dobro da sam se setio. Pa da, već za dva dana svi ćemo biti u – julu.

Mada mi je tog jula pun ... kofer; mada ga, kao i mnogi od vas iz poznatih razloga teško podnosim i ne volim, ipak treba obratiti pažnju na to da ima i onih koji ga obožavaju i ne mogu bez tog... jula. Jer, ti zagriženi „julci”, naš neminovni i masovni ulazak u... mesec jul, mogu protumačiti na svoj način. Znaite već koji.

Marko Subotički

P. S.

A ono: da sam nekad nešto drugo voleo više od sladoleda, nije istina! Njih jesam lagao, ali vas ne mogu.

Pravnički kutak

Međunarodno kazneno pravo (III.) – Genocid

Genocid je jedan od zločina protiv čovečnosti.

Pojam genocida (grč. genos – narod, lat. occidere – ubiti) je prvi put određen u optužnici protiv njemačkih nacističkih zločinaca iz II. svjetskog rata kao „istrebljenje rasnih i nacionalnih grupa, protiv stanovništva izvesnih okupiranih oblasti, a u cilju uništenja... nacionalne, rasne ili religiozne grupe”.

Rezolucijom Ujedinjenih naroda od 1946. godine genocidom se naziva zločin „uskraćivanja prava na opstanak cijelim ljudskim grupama”.

Nakon što su države ratificirale Konvenciju o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, ovo djelo je unijeto i u nacionalne

kaznene zakone. Članak 141. Krivičnog zakona SRJ smatra da je učinilac genocida onaj „ko u nameri da potpuno ili delimično uništi neku nacionalnu, etničku, rasnu ili versku grupu, naredi da se vrše ubistva ili teške povrede tela ili teško narušavanje fizičkog ili duševnog zdravlja članova grupe ili prinudno raseljavanje stanovništva, istrebljenja grupe, ili da se primene mere kojima se sprečava rađanje između pripadnika grupe, ili da se vrši prinudno preseljavanje dece u drugu grupu, ili ko u istoj nameri izvrši neko od navedenih dela”.

Naše pravo za ovo krivično djelo predviđa kaznu od 5 do 20 godina zatvora, a kazneno gonjenje ne zastarijeva.

(j. š.)

„Istorijski” Ugovor najavio

Otvaranje TV stanice u Subotici

Potpisivanjem „istorijskog”, kako je na konferenciji za tisak u ponedjeljak 24. lipnja ocijenio ovaj čin Mile Jovičić, načelnik Okruga, Ugovora o otvaranju Regionalnog televizijskog centra između Regionalnog informativno-poslovnog centra „Nikola Tesla”, u čije ime su potpis na Ugovor stavili Milan Jerinkić, direktor, i Nenad Vunjak, predsjednik Upravnog odbora, i Javnog preduzeća Radio-televizije Srbije, koga je zastupao direktor Dragoljub Milanović, po prvi puta je u javnosti predstavljen ovaj projekt, o čemu je „varoš već dugo divanila”.

– Sa zadovoljstvom mogu konstatovati da smo potpisali Ugovor o otvaranju Regionalnog TV centra koji će davati program na srpskom i albanskom jeziku (a na primjedbu Jovičića ispravio je), pardon na mađarskom jeziku. Tako će program moći pratiti i Srbi i Mađari i Bunjevci i Hrvati. Nadam se da će ovaj TV centar doprineti daljoj afirmaciji saradnje i razumevanja među narodima na ovom području – rekao je tim povodom Milanović.

O tome kada će Regionalni TV centar početi s radom, Milanović je rekao da se nada da će Televizija „zaživeti što pre”, a na pitanje novinara „Žiga” da li se može očekivati u perspektivi i otvaranje programa na hrvatskom jeziku, Milanović je odgovorio da se „o tome bar za sada ne razmišlja”.

(l. š.)

Slaven Bačić: „Povelje slobodnih kraljevskih gradova...” (VIII.)

Stvarno pravo – gradska teritorija

Slobodni kraljevski gradovi su, u suštini, bili neka vrsta feudalnih vlastelina. U svakom od Povelja je taksativno određena gradska teritorija.

U teritoriju slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis ulazilo je sve ono zemljište koje su do tada koristili stanovnici privilegovanog trgovišta Szent Maria. Povelja je taksativno nabrojala dvanaest pustara - Čantavir (Csantavér), Verušić (Verussitty), Tompa (Tompá), Ludoš (Ludas), Zobnatica (Zabnaticza), Nadvin (Nagy Feny ę danas Žednik), Vamtelek (Vantelek – danas Pavlovac), Đurđin (Györgyén), Bajmok (Bajmak), Tavankut (Tavankut), Sebešić (Szebessitty) i Kelebija (Kellebia), zatim potok Jesenovac (Jeszenovacz) ili Kireg (Kőrös), te jezero Palić.

(...)

Pouzdan podaci o veličini subotičkog atara su iz vremena nakon elibertacije. Površina samog gradskog naselja, šancem odvojenog od atara, iznosila je 1780. godine oko 560 lanaca. Ukupna površina atara je 1789. godine iznosila oko 156.193 lanca (što je 195.241 katastarsko jutro), kada je grad zauzimao nešto preko 653 lanaca, a na sela Bajmok, Čantavir i Šandor (formalno deo gradskog atara, a faktički pod županijskom vlašću) je otpadalo oko 38.086 katastarskih jutara. Sa preciznijim omeđavanjem površina atara je neznatno povećavana, pa je tako 1820. godine iznosila (bez Bajmoka, Čantavira i Šandora) 160.304 katastarska jutra, 1840. godine – 165.927 katastarskih jutara, a 1883. godine – 166.176 katastarskih jutara.

Upoređujući subotički atar, s jedne strane, te somborski (oko 52.000 jutara) i novosadski (19.000 jutara), sa druge strane, uočava se daleko veća površina subotičkog atara.

(...)

Otkupnina je određivana na osnovu popisa i procene zemljišta i druge imovine na teritoriji grada. Novosađani su, pre izdavanja Povelje, uplatili u korist državne blagajne 80.000 rajnskih forinti, a Somborci 150.000 forinti. Otkupna svota za Suboticu je iznosila 266.666 forinti i 40 krajcara koju je grad trebao uplatiti u roku od šest godina.

Upoređujući iznose otkupnina sa veličinom gradskog atara, uočava se da su Subotičani zapravo platili najmanju otkupninu.

Zanimljiva matematika

1.) Koliko je bilo osoba u grupi ako su se svi rukovali i pri tome je broj rukovanja bio isti kao i broj prisutnih osoba?

2.) U kutiji ima 3 bele i 2 crne kuglice. Koliko najmanje kuglica treba odjednom uzeti da bi među izvađenim kuglicama bile kuglice obe boje?

Rešenja iz preoštlog broja:

1. Površina se smanji za 25%

2. 16

Upoznajmo Bibliju (V.)

Knjiga Božjega naroda

Istom ako joj tako pristupimo, možemo je pravo razumjeti. Jer, više no ijedna druga knjiga, Biblija posjeduje ovo temeljno svojstvo: ona je „svojina”, ona je baština! Biblija nije knjiga sama za sebe niti je tek neko „sveopće dobro”. Ona je sveta baština posve određene zajednice ljudi koji sebe smatraju Božjim narodom, Božjim pukom. Smatraju se Božjim narodom ne na temelju neke iluzije nego na temelju povijesne činjenice koja se zove **Savez ili Zavjet s Bogom**. Taj je Savez s Bogom dugo pripravljan dok nije svečano uspostavljen pod Sinajem i konačno zapečaćen po Isusovoj žrtvenoj smrti na križu. No, razgovor o tomu ostavljamo za jedan drugi susret.

Za sada želimo istaknuti samo ovo: svaku knjigu, da bismo je pravo razumjeli, treba ambijentirati; treba je staviti u odnos s njezinim okolišom u kojemu je nastala. Knjiga je uvijek više ili manje odraz sredine. Ona nije samo plod jednog pisca, u njoj ima i društvo nezaobilazno značenje. Stoga se govori o socijalnom značenju knjige. Takva je i Biblija. Više no ijedna druga knjiga, Biblija se ne može razumjeti bez živoga odnosa sa svojim narodom u kojemu je i za koji je napisana. A to je Božji narod Staroga i Novoga zavjeta što danas kraće zovemo Crkva. Stoga je „crkvenost” bitna značajka Biblije. **Crkva Bibliju posjeduje kao svoju knjigu**: u njoj je i za nju je nastala; ona ju je u baštinu primila, po njoj je ustanovljena, po njoj se oblikuje. Stoga se Biblija jedino u naručju Crkve pravo shvaća i razumije.

Bonaventura Duda

Drugi pišu

Saopštenje za javnost povodom zabrane rada u prostorijama „Novog Pančevca”

Bilo je pitanje dana kada će vlast da udari i na najstariji nezavisni lokalni politički list u zemlji. Upadom tržišne inspekcije zaokružena je hajka na nezavisne medije u Srbiji.

Kako je sve počelo?

Prvi broj „Novog Pančevca” izašao je 24. novembra 1992. a do sada je redovno izišlo 120 brojeva.

НОВИ
ПАНЧЕВАЦ
НЕЗАВИСНЕ НОВИНЕ

Šta je sve vlast činila da ugasi „Novi Pančevac”? Odmah je zabranila novinari-ma našeg lista da prisustvuju sednicama Izvršnog odbora Skupštine opštine i svim skupovima javnih preduzeća u gradu.

Za četiri godine od strane vlasti ni jednom nije upućen ni jedan poziv za bilo kakav događaj u gradu na koji su uredno pozivani drugi mediji koji su pod kontrolom SPS.

Ni jedan lokalni funkcioner nije želeo da da bilo kakvu izjavu ovom listu iako su i okružni načelnik i predsednik opštine i razni drugi državni funkcioneri i činovnici dužni i po Statutu opštine, a i po Zakonu da ravnopravno tretiraju sve medije koji su registrovani u Ministarstvu za informisanje.

I pored svega, „Novi Pančevac” je odolevao pritiscima i do sada redovno izlazio i pored ogromnih materijalnih teškoća koje mu je vlast pravila, jer društvena i državna preduzeća nisu smela da objavljuju reklame u našim novinama.

Možda se ništa ne bi desilo da u poslednjih nekoliko brojeva u rubrici **Ožalošćena porodica** „Novi Pančevac” nije udario u srž problema otkrivši neke dobro čuvane tajne u SPS-u. Posle ovih tekstova pojavila se finansijska policija, koja za deset dana nije ustanovila ništa što bi ugrozilo dalji rad ovog lista.

„Novi Pančevac” je odlukom Ministarstva za informisanje registrovan na moje

ime i ja sam dužan da sklopim ugovor sa nekom firmom koja će za moje potrebe obavljati finansijsko-tehničke usluge. Sve te ugovore uredno je pregledala finansijska policija i ustanovila da Đorđe Zojkić ništa ne duguje državi!

Da li može na ovaj način da se posluje ili ne, odgovor mora da da Ministarstvo za informisanje.

Na sugestiju inspektora finansijske policije započet je proces registracije Agencije „Novi Pančevac”, ali se iznenada pojavljuje tržišna inspekcija i udara pečat na moju privatnu poslovnu prostoriju u kojoj mi zabranjuje obavljanje delatnosti. Kako se „Novi Pančevac” nikada i nije pripremao u ovim prostorijama nego u štampariji „Privrednog pregleda” i drugim štamparijama, ova mera nema nikakvog smisla, osim da izazove veliku gužvu u domaćoj i međunarodnoj javnosti.

Kome je stalo da se oko pančevačkih medija već četiri godine diže velika prašina i da li to baš koristi našoj zemlji, pa i samom SPS-u?

Novinu može da zabrani samo Ministarstvo za informisanje (da izbriše iz registra); sud, na osnovu pravosnažne presude i javni tužilac, ako se povredi Zakon o informisanju. „Novi Pančevac” ne mogu da zabrane lokalni političari bez obzira što im se ne sviđa šta piše u njemu!

Đorđe Zojkić, vlasnik i glavni urednik „Novog Pančevca”

„Novi Pančevac”, vanredni broj 121, 13. lipnja 1996. godine

Solidarizirajući se s nastojanjima naših kolega iz „Novog Pančevca” u borbi za pravo na izražavanje vlastitog stajališta i objektivnog informiranja javnosti, a osuđujući sve što im državni organi na tome putu čine, ovim izražavamo punu kolegijalnu potporu svim ljudima iz „Novog Pančevca”, a napose Đorđu Zojkiću, perjaniku nezavisnog novinarstva na lokalnoj razini u nas.

Uredništvo „Žiga”

Dužijanca '96

Priredba „Natjecanje risara“ 13. srpnja u Maloj Bosni

Prikazivanje razvoja žetve, od ručnog košenja do kombajna!

Posljednjih 5-6 godina organizatori „Dužijance“, jedinstvene smotre žetve i slavlja urađenog risa, nastoje je što više obogatiti prikazivanjem izvornih zbiljanja vezanih za taj težak posao i slavlje nakon toga.

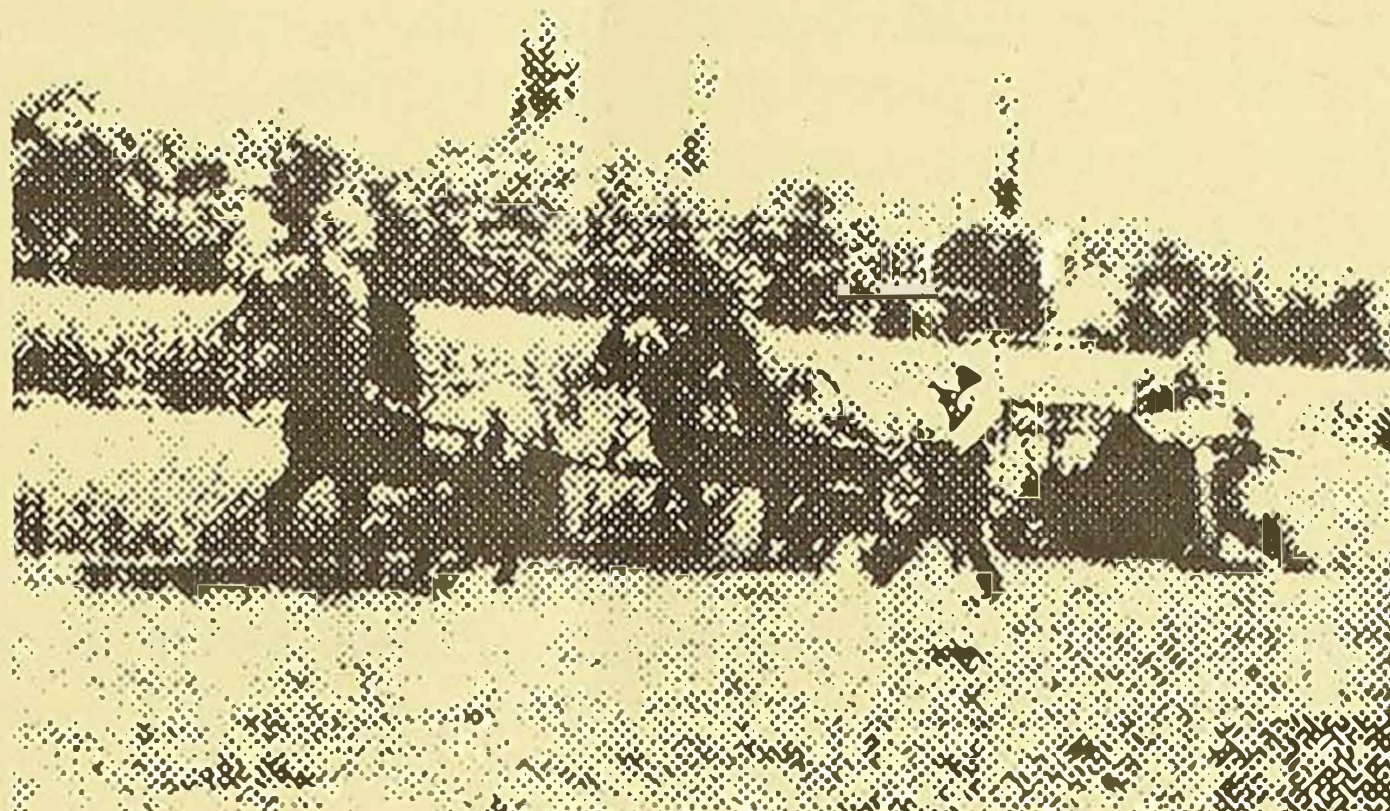
Poslije zamisli, a zatim dugotrajne priprave, pronađeni su nekada korišćeni strojevi, koji su postupno olakšali čovjeku najteži posao koji se ikada obavljao. (Upućeni kažu da po težini daleko nadmašuje mačetom sječenje šećerne trske.) Ovi strojevi su izvučeni iz „starog gvožđa“ i osposobljeni za rad.

Bice i diče sigre!

U nastojanju da se sačuvaju stare diče sigre, organizatori su se potrudili da prikažu staru dičju svinjarsku sigru „kasa-lisica“. Dico mislimo i na vas!

Za ovogodišnje natjecanje do sada se prijavilo više od 20 parova risara iz Starog i Novog Žednika, Đurdina, Tavankuta, Ljutova, Male Bosne, Malih Pijaca, Gornjeg Brega (kod Sente), Svetozara Miletića, Telečke, Kulpina i Kecela (Mađarska). Posebnu atrakciju predstavljat će risaruše, žene iz Balmazújvárosa (kod Debrecena, Mađarske), koje će raditi ris „učisto“ – od košenja do sadjevanja krstina. Novost u smotri je i nastup tri para risara iz podmlatka, koji trebaju vremenom zamijeniti onemoćale risare, a sada potaknuti i izazvati i druge mlade da se prihvate kose i tako sačuvaju običaj i sjećanje na naše pretke, koji su obavljali taj izuzetan posao.

Poslije prikazivanja ručnog košenja, prisutni će moći vidjeti u radu američku „IHC“ zaprežnu vučnu kosilicu rukovetačicu. Ovaj stroj, koji se na našem prostoru počeo koristiti krajem prošlog stoljeća, olakšao je ris tako što je risara odvojio od kose, a njemu

je ostavljeno da pokupi pokošeno žito i sadnja u krstine. Iz sljedeće etape razvoja žetve predstaviti će se zaprežna vučna samovezačica, stroj koji je bačke prostore počeo osvajati pred I. svjetski rat. Samovezačicu vuku četiri konja; njom se žito kosi i vezuje u snopove, a risarima preostaje samo da snopove sadjenu u krstine. Ovim strojevima vrijeme žetve je osjetno smanjeno, a risarima rad olakšan. Korisnost zbog smanjenja vremena žetve je uvećana i zbog toga što su tijekom sprnja česte olujne vremenske nepogode, katkad praćene tučom, znale osjetno umanjiti rod pšenice. Svršetak mehanizirane žetve bit će prikazan vršidbom savršeno očuvanom vršalicom, starom oko

70 godina, pogonjenom predratnim poludizel traktorom „Lanz Bulldog“.

O ovom jedinstvenom prikazivanju razvoja žetve bit će obaviještena sva sredstva javnog informiranja da zabilježe nešto što se ne može vidjeti ni u našoj, a ni u susjednim zemljama, osim sada u Maloj Bosni u okviru „Dužijance“! Ovo je i prilika da se poneki živi podsjetite rada ovih strojeva, a oni koji su samo čuli za njih sada će ih moći i vidjeti u radu. Najmladima je ovo prilika da se nađu u živoj slikovnici prikazivanja negdašnjeg načina kako se dolazilo do toliko dragocjenog zrna pšenice.

Natjecanje će se obaviti na prostoru ispred gospodarskih zgrada „Peščare“ u Maloj Bosni. Okupljanje je u 5 sati, pletenje uža od 6 sati; oko 7 je risarski ručak na njivi, a oko 8 će početi natjecanje risara i prikazivanje strojeva u radu. Smotra će biti okončana proglašenjem pobjednika i uručivanjem prigodnih nagrada, a zatim zajedničkim ručkom za sudionike i narodnim veseljem. Na smotri će biti osigurano sve što prati ovakve priredbe i što treba da bude na usluzi očekivanom velikom broju posjetitelja.

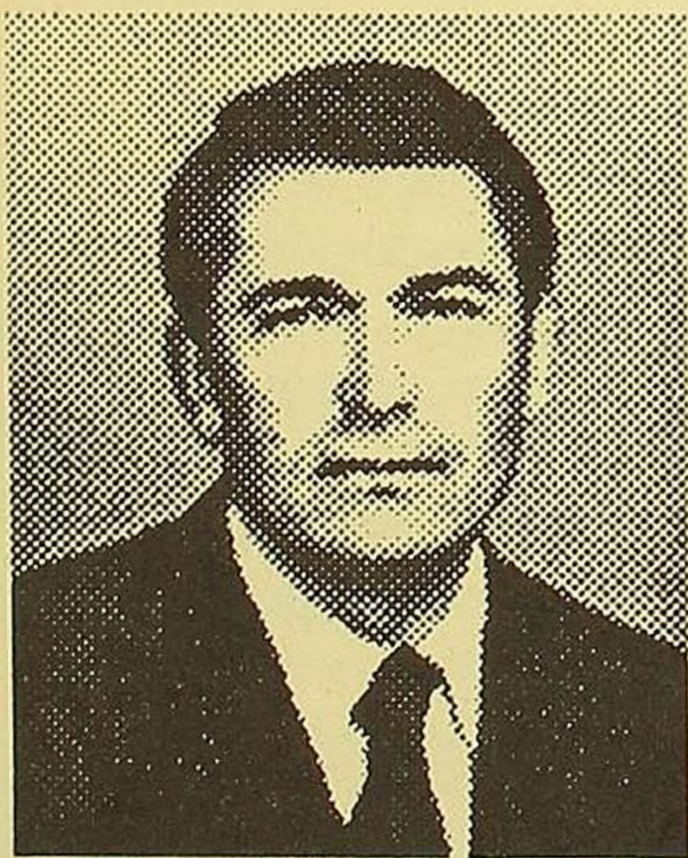
Prijatelji i ljubitelji starina i lijepoga ne propustite ovu jedinstvenu priliku da vidite odjednom razvoj žetvenih radova! Tko želi bilo kakvu obavijest u vezi s ovom smotrom može je dobiti preko telefona HKC „Bunjevačko kolo“ (024) 26-621.

Alojzije Stantić

In memoriam

Veco Katančić

(18. prosinca 1917 – 20. lipnja 1996.)

Prošlog je tjedna Subotica zauvijek izgubila još jednog uglednog sugrađanina. Otišao je s lica zemlje **Veco Katančić**, prvoborac, cijenjeni kulturni i politički radnik. Tih, gotovo nečujno, baš kao što je i živio posljednjih nekoliko godina.

Rođen je u Subotici, gdje se, nakon završetka gimnazije, zapošljava kao službenik u gradskoj upravi. Već kao srednjoškolac aktivni je djelatnik u društvenim i kulturnim organizacijama u gradu („Bunjevačko momačko kolo“, čiji je bio i član Uprave, Pjevačkog društva „Neven“...). Okupacija ga zatiče u rodnom gradu otpuštanjem s posla. Godine 1941. priključuje se pokretu otpora, koji se počinje stvarati i širiti u Subotici i okolici. Saz-

navši da je pod prismotrom mađarske tajne policije, odlazi u Zagreb preko „subotičke veze“ i aktivno se uključuje tamošnjem pokretu otpora. Početkom 1942. godine iz Zagreba prelazi u Žumberak u jednu partizansku jedinicu. U Žumberku ostaje do 1. studenoga 1943. godine, kada kao časnik 1. proleterske divizije odlazi na bojišta u Bosnu i Hercegovinu. Na kraju rata sudjeluje u završnim borbama za oslobođenje Ilirske Bistrice, Pule i Rijeke.

Za vrijeme rata bio je vijećnik ZAVNOH-a; jedno kratko vrijeme komesar Centralnog kazališta ZAVNOH-a, te delegat na prvom, i jedinom takvom održanom za vrijeme rata na prostoru bivše Jugoslavije, Kongresu kulturnih radnika Hrvatske u Topuskom 1944. godine.

Iz rata izlazi u činu kapetana prve klase, te se vraća u Suboticu i nastavlja raditi u JNA. Umirovljen je 1957. godine u činu potpukovnika. U jednom mandatu bio je predsjednik Općinskog odbora SUBNOR-a, a u više navrata članom najužeg rukovodstva ove udruge veterana rata. Jedan je od osnivača Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Bunjevačko kolo“.

Za sudjelovanje u ratu i za doprinos za izgradnju armije nagrađen je sljedećim odlikovanjima: Ordenom zasluge za narod sa srebrnom zvijezdom, Ordenom za hrabrost, Ordenom za vojne zasluge, Ordenom Narodne Armije sa srebrnom zvijezdom, Ordenom za vojne zasluge sa zlatnim mačevima, kao i s dva odlikovanja stranih država.

Neka mu je laka naša crna Bačka zemlja!

Obljetnice brata karmela

o. Gerard Stantić

U Somboru je 26. lipnja u karmelićanskom samostanu služena sv. misa za o. Gerarda Tomu Stantića u povodu 120 godina njegova rođenja, 100 godina od ulaska u karmelski red, 40 godina od smrti i 10 godina od kako se vodi postupak za proglašenje svetim ovoga karmelićanina, koji je rođen u Đurdinu. Sv. misu je predvodio subotički biskup **msgr. Ivan Pénzes** uz koncelebraciju velikog broja svećenika, a pod sv. misom pjevao je Katedralni zbor „Albe Vidaković“ iz Subotice koji je izveo misu „Simplex“. U prepunoj crkvi vjernika iz Sombora i okolice, te iz subotičke općine, pored predstavnika grada Sombora i Srpske pravoslavne crkve, bili su nazočni i, ispred Skupštine općine Subotica dopredsjednica **Stanka Kujundžić** i **Alojzije Stantić** ispred DSHV-a.

Marin Kopilović

FOND ZA OTVORENO DRUŠTVO

raspisuje

KONKURS ZA PROGRAME U 1996. GODINI

I/ Program podrške naučno-istraživačkim i primenjenim projektima u oblasti društvenih nauka

Program pomaže projekte koji za predmet istraživanja imaju pitanja od značaja za tranziciju i društveni, politički, ekonomski i kulturni razvoj zemalja Centralne i Istočne Evrope i mogu da doprinesu unapređenju razvoja i poštovanja ljudskih prava, kao i međusobnog poštovanja i tolerancije među različitim kulturnim, nacionalnim, religijskim i etničkim grupama.

Pravo učešća na konkursu imaju pojedinci istraživači i naučno-istraživačke organizacije sa teritorije SR Jugoslavije.

Prijave na konkurs podnose se na obrascima Fonda za otvoreno društvo, i sadrže:

- popunjen obrazac,
- predlog projekta sa preciznim opisom sadržine i cilja projekta i specifikacijom sredstava potrebnih za realizaciju projekta.

Konkurs je otvoren do 15. jula 1996. godine.

Odluke Upravnog odbora Fonda za otvoreno društvo biće objavljene u roku od 60 dana od dana podnošenja projekta.

II/ Program podrške izdavačkoj delatnosti

Pravo učešća na konkursu imaju profesionalne izdavačke kuće sa teritorije SR Jugoslavije sa projektima (originalni radovi i prevodi) u oblasti: sociologije, komunikologije, politologije, ljudskih prava, interkulturalnih studija i teorije umetnosti.

Prijave na konkurs podnose se na obrascima Fonda za otvoreno društvo i sadrže:

- popunjen obrazac,
- predlog projekta: sa preciznim opisom sadržine i cilja projekta i specifikacijom sredstava potrebnih za realizaciju projekta,
- rukopis pripremljen za štampu,
- jednu recenziju.

Rok za prijavu projekta je 15. jul 1996. godine.

Odluke Upravnog odbora Fonda za otvoreno društvo biće donete u roku od 60 dana od dana zaključenja konkursa

OBRASCI za prijavu i DOPUNSKE INFORMACIJE o uslovima konkursa mogu se dobiti svakog radnog dana, osim četvrtka, od 10 do 14 časova, u kancelarijama FONDA ZA OTVORENO DRUŠTVO:

BEOGRAD - Tolstojeva 5, telefon 011 - 660 937 i 665 996;

NOVI SAD - Jevrejska 4/II, telefon 021 - 613 309;

PRIŠTINA - Banjalučka 38, telefon 038 - 28 718;

PODGORICA - Moše Pijade 40, telefon 081 - 34 118.

Nenad Čanak javnosti i zainteresovanim vojnim lovcima:

„U 'dobrovoljce' - 'patriote' i 'mlade socijaliste'“

„Na adresu Lige socijaldemokrata Vojvodine prispeo je 13. VI o. g. poziv za mobilizaciju prema kome bih trebalo da sledeća dva meseca provedem u sastavu snaga Vojske Jugoslavije zbog 'vojne vežbe'.

Slobodan Milošević ovim putem pokušava da zavede totalnu diktaturu uz fizičko eliminisanje političkih neistomišljenika sa javne scene. Prema njegovim postupcima osećam samo prezir, gnušanje, indignaciju i odvratnost.

Ovim putem obaveštavam nadležne organe i ovlašćena lica da se ja ni na kakvu 'vojnu vežbu' dobrovoljno javiti neću, između ostalog, i zbog činjenice da sam vojno umeće već dovoljno 'uvežbao' u slavonskom ratu 1991. čiji sam nedobrovoljni učesnik bio. Uostalom, zašto i davati oružje u ruke proverenom 'izdajniku' kakav sam ja kad svud oko nas po-

stoje toliki 'patrioti' i 'mladi socijalisti' za koje ne sumnjam da bi taj 'časni poziv' radili sa daleko više entuzijazma od mene.

Ukoliko ipak postoji namera da se privedem nasilno, izveštavam zainteresovane da ću sledećih 15 dana svakodnevno biti u sedištu LSV, Bele Njive 43, Novi Sad, od 12 do 19 časova.”

Predsednik LSV Nenad Čanak

Imenik rocka

The Fammilly - uz „Traffic”, svakako najprogresivniji alternativni rock sastav Velike Britanije u periodu s kraja 60-ih do kasnih 70-ih godina. Osnovani su 1966. godine, u postavi: Roger Chapman (vokal, usna harmonika), Charlie Whitney (gitara), Rob Towsend (bubnjevi), Jim King (duvački instrumenti) i Rick Greach (bas gitara i violina). Mada su prilično često menjali postavu, njihov zaštitni znak ostao je (bukvalno) shizoidni pevač ubitačno sugestivnog glasa - Chapman, koji je na koncerte dolazio (bio dovođen) iz menatlnе ustanove, da bi nakon turneje opet tamo bio i vraćen, te individualna virtuoznost svih muzičara, od kojih je svaki svirao najmanje tri instrumenta. Razišli su se jula 1973. godine. Producent njihovog prvog albuma bio je gitarista grupe „Traffic”, Dave Mason, kome su se odužili sviranjem na njegovom prvom solo-albumu. „Family” je od strane rock-kritičara proglašen za najperspektivniji sastav rocka svih vremena - i to je apsolutno tačno.

Probrana diskografija:

- „Music In a Doll's House” (1968)

- „Family Entertainment” (1969)

- „Anyway” (1970)

- „Fearless” (1971)

- „Bandstand” (1972)

- „It's Only a Movie” (1973)

Roger Chapman & Charlie Whitney (grupa „Streetwalkers”):

- „Streetwalkers” (1974)

Robert Tilly

Nagradna igra „Žiga”:

KUPANJE NA KRKU I LIJET IZNAD SUBOTIČKOG JEZGRA

U povodu 50. broja izlaženja lista odlučili smo se uvesti nagradnu igru čitateljima.

Glavna nagrada dva sedmodnevna ljetovnja na Krku. Zatim još dvadeset nagrada, među kojima: desetminutni lijet sportskim zrakoplovom iznad Subotice, skok padobranom, skok bez padobrana, umjetničke slike, knjige, komplet udžbenika za osnovce, školska torba, dvije večere, zimnica...

Vaš zadatak je da kupone iz brojeva 50, 51 i 52 u kuverti s Vašim osnovnim podacima i odgovorima na pitanja dostavite na adresu „Žig”, Preradovićevo 4, 24.000 Subotica, Vojvodina, Jugoslavija, najkasnije do 31. srpnja.

Pitanje: Zašto je u 48. broju bio „prozor” na posljednjoj strani?

P. S. Točni su samo duhoviti odgovori!

Kupon 51

Odgovor:

„Besht Tellers” u Subotici

Svježina novog sjećanja

Prvo. Kad se (i ako) nešto radi, to treba raditi dobro. Ne. Ne. To treba raditi jako dobro. Drugo. Uvriježeno razmišljanje „bolje da bude nekako (tj. urađeno lijevom rukom, pojava poznata pod imenom „zakon lijeve ruke”), nego nikako, uveliko se primjenjuje na svim poljima. O varijanti da se nešto uradi svim ekstremitetima, njihovim nosačem i upravljačem skupa, čisto zbog toga što tada ima najviše šanse za uspjeh, rijetko se ozbiljno razmišlja. Treće. Na drukčiji način rečeno prvo i drugo, koliko se uloži na jednoj strani, toliko se dobije na drugoj.

Opravljanje za prvo, drugo i treće, bilo je dostupno pogledu mojih očiju u petak 21. lipnja. „Besht Tellers”, židovsko kazalište iz Londona gostovalo je u Židovskoj općini u Subotici. Nastalo 1991. godine s odlučnom željom da svijet Židova prikaže jednom velikom gledalištu na nov način, da osvježe sjećanja i podstaknu židovski identitet u modernom svijetu, kazalište „Besht Tellers” gostovalo je po cijelom svijetu. S pet jedinstvenih predstava: „The story of The Last of The Just” (adaptacija nagrađenog romana Andre Schwartza-Barta), stara židovska legenda „Lamed”, „Far Above Rubies”, „The Gift” i „Tales from Home”, gostovali su u Izraelu, Americi, Hong Kongu, Australiji, Nizozemskoj, Njemačkoj, te u bivšem Sovjetskom savezu. U okviru putovanja po istočnoj Europi ove godine „Besht Tellers” s produkcijom „Taling Tales” gostuju u Jugoslaviji, a planiran je posjet Češkoj Republici, Slovačkoj i Mađarskoj. Ovakvo putovanje omogućili su „European Council of Jewish Communities”, „World Jewish Relief”, „The Rich

Foundation” i „American Joint Distribution”.

Ispričali su Tellersi neke priče toplo kao da smo se sreli putujući, oko zajedničke vatre istom iskrom potpaljene, pod dalekim zvijezdama. Priče bliske kao da su univerzalno naslijeđe čovječanstva a ipak prepoznatljive po svom načinu razmišljanja.

Na bini, na kojoj se nalaze dva svirača (klarinet i žičani instrument) koji glazbenim efektima prate pričanje, i dva (2) glumca, bez ikakve scenografije i skoro bez jednog „ozbiljnog” rekvizita (osim dvije batine i dvije stolice), ispričane su priče koje se gledaju bez daha. Ogoljenim izrazom do jednostavnosti koja je i najrječitija, pokretima, glumom očišćenim od svega suvišnog do te mjere da govor tijela razumije svatko, ne rabeći čak ni drugu odjeću da bi se imao dojam promjene, impresionirali su publiku jasnoćom ispričane priče koja se pamti. Priče nemaju zaključak kojim bi se onemogućio upliv u jednu zatvorenu cjelinu. One su otvorene i to predstavlja trajnu vezu i mogućnost komunikacije između glumca, priče i publike. Židovska je parabola kao priča o neuspješnom kovaču koji je imao sav potreban alat – čekić, nakovanj, mjhove i kliješta, osim najvažnijeg – iskre. Traganje za tom nevidljivom iskrom je tajanstvena nit koja održava magičnu vezu publike i izvođača. Koliko su uspješni u traganju za iskrom znat će jedino oni koji su predstavu vidjeli. Jer, to je kao san za koji čovjek nakon mnogo godina više ne zna je li se zapravo dogodio ili nije. A ipak, toliko je živ da više ne može ne utjecati na čovjeka.

Te iste večeri otišli smo pogledati „Filomenu” na Paliću. Atelje 212 u divnom ambijentu ljetnje pozornice sa svime: glumcima, scenom, dekorom, glazbom sa zvučnika... Pristojno smo odgledali predstavu do kraja.

Nela Skenderović

Palićke letnje pozorišne večeri

„Kate Kapuralica” – nepodnošljivo neduhovita priča

U okviru Palićkih letnjih pozorišnih večeri imali smo prilike videti i „kultnu” predstavu „Kate Kapuralica” Vlahu Stullija u režiji Jagoša Markovića, a u izvođenju Narodnog pozorišta iz Sombora. U napomeni (o „Kate Kapuralici”) Makro Fotez kaže: „...možda je taj Vlaho Stulli (1768 – 1843) osjetio prekretnicu epoha (razdoblje francuske revolucije, doba kad je Venecija

već propala a Dubrovačka Republika već bila pred padom) i zaželio da svojim suvremenicima pokaže kakav je zapravo taj dubrovački puk, običan, dubrovački čovjek koji nije ni gospar ni funkcioner Republike, kako on živi i koje su mu prokupacije...I Stulli je to postigao – za svoje vrijeme na sasvim iznenađujući način – (pučkim) govornim izrazom...” I Jagoš Marković je možda osjetio „prekretnicu epohe” i poslužio se za svoje vreme na sasvim iznenađujući način specifičnim dubrovačkim govornim izrazom, ali se nažalost, malo bavio i predstavom, jer od grade kojom se poslužio mogla se načiniti prava i dobra komedija. Fabulom „Kate Kapuralica” podsjećajući na film „Ružni, prljavi, zli” i želi da što je moguće više bude slika osiromašenog života, emotivne otvrdlosti i nemoći da se učini bilo šta, ali nažalost, ona je nepodnošljivo neduhovita, bleđa i vulgarna priča. To je predstava koja dopušta improvizacije, pa je trebalo da reditelj ima bolje glumce od onih kojima je raspolagao. (s. m.)

Filmoteka:

Pozovi me!

„Girl 6” (Devojka 6) – Režija: Spike Lee – Glavne uloge: Theresa Randal, Spike Lee, Isaiah Washington – SAD, 1995.

Posle komplikovane socijalne drame „The Clockers” Spike Lee je snimio laku artistsku komediju „Girl 6”. Iako mali film, urađen na nekoj vrsti „aktivnog odmora” (bez originalne muzike, stroge scenografije i kostima), „Girl 6” premijerno je prikazan u Kanu, otvorivši selekciju Izvestan pogled. To je za nepretenciozne, jeftine male filmove maksimalan dolet.

Ali, iako mali, „Girl 6” nije zabušavanje u iščekivanju novog velikog projekta. Fina mreža od neobičnih karaktera i situacija počinje da se plete oko mlade glumice koja, hronično bez posla, prihvata da radi na Hot Line (seksi telefon). Dalje se prepliću dva toka: jedan dok radi na telefonu, u svetu otkačenih fantazija, i drugi u njenom privatnom svetu otkačenih marginalaca. U oba sveta ona je glavni pokretač. Ali se ti svetovi razlikuju koliko i devijantnost od duševnog zdravlja. Ma koliko klijenti seksi telefona bili normalni, iz njih izbija očaj usamljenosti i hladnoća pakla. I ma koliko marginalci bili izgubljeni, njihova nefrustriranost čini ih zdravim. Bez moralizacije, ali i bez afirmacije, Lee prikazuje svet seksi telefona kao zbilja smešan svet, ali koji nema dušu, i iako možda liči na umetnost to nije, jer čezne za agresijom.

Artističkim „Girl 6” čine brojne aluzije na umetnost, od poređenja glume u užasnim TV serijama i glume na seksi telefonima sa ozbiljnom glumom, do briljantne Madonnine glave-ikone snimljene u vorholovskom stilu. Tu je i sjajna režija koja obiluje umetničkim efektima (produženi pokret sovjetske montažne škole, fluorescentne boje pop-arta, odlično uklopljeni spotovi, slike moderne pop kulture), upravo jedna režijska egzibicija kao dopuna jednostavnog teksta.

Ozvučen Princeovom muzikom sa različitim albuma „Girl 6” u toj muzici otkriva sasvim nove dimenzije, naglašavajući njenu izvanrednu pop dekorativnost. U filmu se kao posebne atrakcije pojavljuju Madonna, sa svojom poznatom provokativnošću, zatim Naomi Campbell, u stvarno minimalnoj ulozi, kao i sveprisutni Quentin Tarantino, koji autoparodijom još jednom obara s nogu. Više od atrakcije oni su simbol otvorenosti njujorškog duha, gde različitim zvezdama pop kulture nije ponižavajuća efemernost u tuđim projektima i gde su ideja projekta i autor značajniji od zvezde.

Zavodljivost slobodnog duha čini od „Girl 6” vrhunski mali film. Uostalom, nije lako poštovati trula muška bratstva harlemskih ulica, a i Spike Lee ulazi u godine (rođen je 1957.) u kojima više nema obavezu duga prema bilo kome. „Girl 6” svakako nije neki napredak niti izuzetno delo, ali jeste prijatno osveženje od Leeja i najava pravih stvari koje se od njega mogu očekivati.

Pera Marković

Toth-optika
SUBOTICA

Subotica

Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme ocnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Iz sportske prošlosti Subotice Ličiti na Peštu i Beč, pa i u sportu

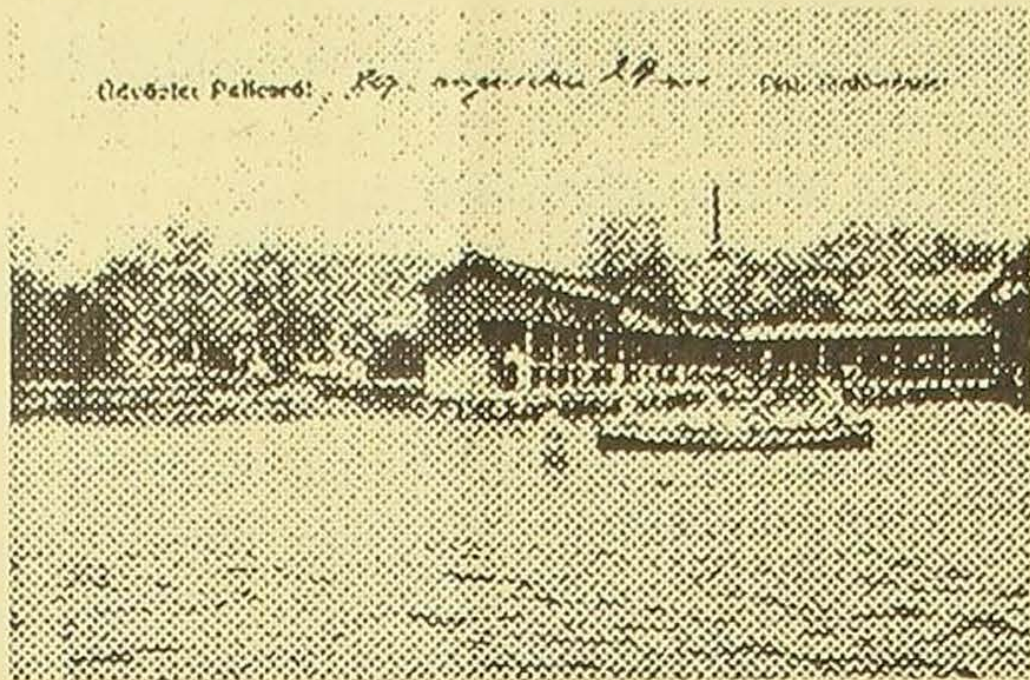
Kao sastavni dio jedne europske imperije, Subotica će se prvi puta značajnije povezati, i s imperijom i s Europom, ulaskom prvog vlaka na željeznički kolodvor (1869).

Uspostavom željezničkog prometa Subotica konačno dobija konture pravog grada. Cvjeta trgovina, protok robe, ljudi i novih ideja je sve uočljiviji. Mijenja se uloga novca, osnivaju se banke. Prodiranjem robno-novčanih odnosa (1870 - 1880) započinje kapitalistički razvitak. Veliko selo se urbanizira, a društveni život biva sve intenzivniji. Jačanjem osobne ekonomske moći, prohtjevi građana postaju veći; želi se živjeti ljepše i sadržajnije. Pored kasina, čitaonica, političkih i vjerskih organizacija sport će zakoračiti velikim koracima u budući grad sportova.

U posljednja dva desetljeća prošlog stoljeća osnivaju se sportska udruženja; organiziraju se razna sportska natjecanja, grade se natjecateljska borilišta. Sve je to inteziviralo radoznalost i interes mladih. Sport postaje sastavni dio življenja. U to vrijeme sportska natjecanja smjenjuju jedno drugo. Olimpijske ideje su zakoračile desetljeće i više prije zvanične Coubertinove.

Palićka natjecanja ili tzv. „palićke olimpijade“ značajno su utjecala na populari-

zaciju sporta. I ne samo to: Subotica, odnosno Palić postaje poznat širom Monarhije. O subotičkim sportskim zbivanjima piše ne samo lokalni nego i prijestolnički, pa i ino-

Stari Muški štrand - centar plivačkih natjecanja

zemni tisak.

Na postojanje jakog sportskog centra u Subotici Pešta je gledala s dozom ljubomore, pa i omalovažavanjem. Zašto? Jednostavno, nije mogla podnijeti da je netko iz provincije bolji i jači. U tom stilu je i prijestolnički tisak donosio izvješća.

Tipičan primjer prijestolničkog gledanja na sport u provincijskoj Subotici je tekst iz časopisa „Testnevelés“ („Tjelesni odgoj“).

... Osamdesetih godina prošlog stoljeća, Subotica je pored Kolozsvára (Cluj) bila drugi jaki atletski bastion u unutrašnjosti. I ovdje teče buran atletski život, jedno natjecanje smjenjuje drugo. Ali ipak, kakva razli-

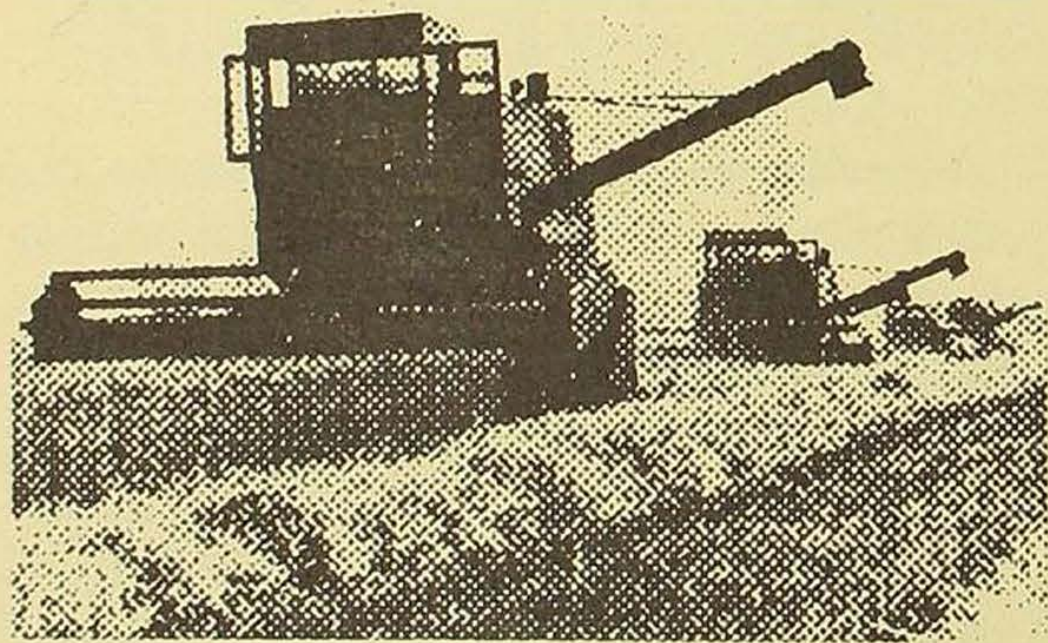
ka između ova dva grada! Kolozsvár je miran, radan i služben, dok je Subotica površna i boemska. Natjecanja u Kolozsváru uvijek su dobro pripremljena; natjecateljske discipline su skoro uvijek iste, organizacija brižljiva, postignuti rezultati povjerljivi. Nasuprot, Subotica puna entuzijazma s puno ljubavi ali lakomisleno organizira natjecanja. Tako se dešava ako se netko priprema za natjecanje u Subotici, nikada ne može biti siguran hoće li se u posljednjem momentu odgoditi natjecanje na neodređeno vrijeme, ili pak, ako je već osvojio prvo mjesto u nekoj disciplini hoće li dobiti obećanu nagradu. I organizacija natjecanja znala je lansirati dražesne stvari: programsku stazu od 1.000 m s preprekama trče svega 680 m. Jedna engleska milja je umjesto 1.600 m samo 1.056 m. Staza od 100 jardi nije čak ni 100 m, već je jednom 94,5 m, a drugi puta 101,22 m, što u stvari ove greške organizacija naknadno i ustanovljava i isto obuhvaća u izvješću. Ali ipak, i pored svega, svatko voli doći na „subotičke olimpijade“, koje se, u stvari, i ne održavaju u Subotici nego na Paliću, gdje je Lajos Vermes, ovaj zaslužni i vrijedan dostojanstva - boem i entuzijast, pažljivi domaćin ovih igara. Kolozsvár nikada nije mogao doživjeti da njegova natjecanja posjete natjecatelji iz glavnog grada, dok u Suboticu masovno dolaze...

Ante Zomborčević

Žetva počela - cena pšenice nepoznata

Opet Jovo, nanovo

Jedna od posljednjih izjava bivšeg republičkog ministra poljoprivrede Ivka Đonovića glasi: „Ono što smo planirali i za šta smo se zalagali doveli smo uspješno do kraja“. Ovu izjavu dao je na posljednjoj sednici republičkog Štaba za praćenje prolećne setve.

On je ocenio da je ovogodišnja prolećna setva bila jedna od najvećih i najuspješnijih u Srbiji u poslednjih 15 godina. Nakon toga je u svojstvu saveznog poslanika dao predlog da se glasa za smenu „super deke“, da bi veoma brzo otišao u zaborav.

Tačno je da je ovog proleća urađeno u poljoprivredi mnogo. No, da li je takav rad za dobrobit poljoprivrede, a posebno zemljoradnika ono pravo, o tome se može i treba mnogo diskutovati. Zemljoradnici su postali najsiromašniji deo stanovništva Srbije, a govori im se da su heroji, jer su u vreme sankcija spasli ovaj narod od gladi. Veliki entuzijazam i ljubav prema zemlji, a posebno to što većina zemljoradnika ne zna zabušavati je glavni razlog da su zasejali ovoga proleća onoliko koliko su zasejali, te

da se i dalje trude, u skladu sa svojim finansijskim mogućnostima, da zasejano i održe. Da li će uspeti?

Da li će uspeti da započetu prolećnu proizvodnju privedu kraju i kako, umnogome zavisi kako će biti nagrađeni za svoj jesenji trud.

Za zemljoradnike to svakako nije u redu, a za one ostale i nije tako ni bitno jer i dalje očekuju da zemljoradnik može još izdržati, te davati svoj doprinos održavanju još kakvog-takvog nivoa bitisanja. Da li su ti u pravu?

Zemljoradnik kaže da nisu u pravu, jer ni on više ne može da izdrži prema njemu uvedene unutrašnje sankcije. A kako bi i mogao kada je sve njegovo jevtino, a sve što mu treba, za njega je skupo. Da je to tako, lako se svako može uveriti razgovarajući sa zemljoradnicima, starcima i staricama čiji je jedini izvor prihoda poljoprivreda. Treba malo obići atare i videti kako izgledaju salaši, pogotovo oni u kojima žive starci i starice, koje bije nedaća sa svake strane, a ne mogu se baviti „agrodilerstvom“.

Zemljoradnici očekuju da neko već konačno saopšti koja će cena pšenice ovogodišnjeg roda biti, a ne da se samo saopštava da će se uskoro i to znati. Za sada se zna da od planiranih prinosa pšenice, pa i drugih ozimih kultura, nema ništa. Zna se da su velika očekivanja visokih prinosa pala u vodu. A kako i ne bi, kada se zna kako je obavljena jedna od najmanjih jesenjih setvi, ujedno i najnekvalitetnijih. Na to sve došla i viša sila i eto ti belaja.

Nagađanja oko cene pšenice su u toku, a onaj pravi nikako da se oglasi te preseče neizvesnost.

Mr Ivan Rudinski

Kvalitetnu semensku robu, sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu, dodatke stočnoj hrani, alatke, kućnu hemiju, proizvode od plastike i još mnogo čega drugog, možete nabaviti u:

POLJOPRIVREDNOJ APOTECI

AGROŠU

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11,
tel: (024) 787-043 i

Tornjoš, Maršala Tita 32,
tel: (024) 841-006

Konkurentni smo: cenom, kvalitetom,
uslugom, savetom.

Posetite nas i uverite se!

 GARANT

PREDUZEĆE ZA SPOLJNU I
UNUTRAŠNJU TRGOVINU d.o.o.

Trg Oktobarske revolucije 37
SUBOTICA

Telefon: (024) 25-004 direktor

27-002 komercijala

29-042 maloprodaja

23-537 magazin

Telefax: (024) 26-719

Opasnosti i zaštita zdravlja u poljoprivredi (XI.)

Sunčanica

Ovaj vid opasnosti za zdravlje dolazi do punog izražaja tokom leta, kada poljoprivrednici rade ili borave na njivi bez šešira (kape), pa usled jake žege (obično oko podne) dolazi do negativnog uticaja toplote na organizam, počev od potiljka i glave, pa do pojave grčeva u mišićima. Izraženiji vid sunčanice obično se ispoljava u vidu vrtoglavice, crvenila u licu, ubrzanom disanju i ubrzanom radu srca. Zaštita zdravlja od sunčanice moguća je uz malo dobre volje i pažnje. Najvažnije je da se zaštiti glava od direktnog uticaja sunčevih zraka, a to znači da treba nositi šešir ili neki drugi pokrivač za glavu (od lakog materijala ili papira). Za piće trošiti vodu ili neki osvežavajući napitak, a nikako alkohol. No, najbezbednije je da se u dane jake žege ne radi u vremenu između 11 i 14 časova. „Vikendašima” se preporučuje da se u danima odmora postepeno sunčaju i navikavaju kožu na sunčeve zrake, jer u protivnom opekotine mogu biti veoma opasne. Prva pomoć licu koje je uhvatila sunčanica sastoji se u prenošenju u hladovinu i stavljanju hladnih obloga na čelo. Po mogućnosti, treba ga vlažnim peški-

rom blago masirati – trljati. U težim slučajevima zatražiti lekarsku pomoć.

Toplotni udar

Tokom letnjeg perioda često ima dana sa visokim temperaturama i visokom zasićenošću vazduha vodenom parom, a takvo stanje jako nepovoljno deluje na zdravlje ljudi. Pod uplivom toplotnog udara najčešće obolevaju teže (deblje) osobe, zatim premorene i neispavane, te one koje troše veće količine alkoholnog pića. Kod takvih osoba se usled toplotnog udara javlja jači puls, povišena temperatura, glavobolja, te malaksalost. Dolazi do otežanog disanja i gušenja. Jača žeđ je normalna pojava. U težim slučajevima ubrzava se rad srca, dolazi do vrtoglavice, nastaju bolovi u mišićima a opšte stanje organizma je izrazita malaksalost. Da ne bi došlo do toplotnog udara, preporučljivo je da se u takve dane manje kreću i rade u polju, te da se čuvaju od omorine. Prva pomoć mora biti hitna i efikasna, a sastoji se u sledećem:

- Oslobođanje od suviše odeće i obuće, te prenošenje obolelog u prostoriju sa nižom temperaturom,
- Obolelo lice postaviti na horizontalnu ravnu ploču, na leđa,
- Obolelom licu staviti obloge, a ruke i noge masirati,

- Zbog jače žeđi davati vodu ili osvežavajuće piće,
- Ukoliko je stanje teže, treba dati slanu vodu,
- Ukoliko se stanje obolelog ne poboljša, obavezno zatražiti lekarsku pomoć.

Grom

Ova prirodna pojava je neretko pogibeljna, kako u zgradama tako i u polju. Grom nije česta pojava, ali ako udari obično završava smrću ljudi i domaćih životinja. Zaštita od groma je u naseljima i salašima retkost, pa su i opasnosti velike. Grom obično udara u najistureniji deo zgrade ili drugih objekata na imanju, bez obzira na to od kakvog su materijala sazidane. Grom posebno privlači metal. Sem udara groma u objekat i indirektno opasnosti za ljude, mnogo su veće one od direktnog udara u polju ili pod stablom, pri vožnji traktora. Zaštita ljudi u polju, ako dođe do grmljavine i udara groma, je da se odbace svi metalni predmeti, side sa traktora i legne na zemlju. Opasno je stati i skloniti se pod stablo jer ono privlači gromove i elektricitet provodi u zemlju, pa time obično i ubija ljude. Ako se nalazimo u kući, a izbije grmljavina ili oluja treba da se isključe svi električni aparati i električni priključci u radionici, krupare, TV antena.

Literatura: „Opasnosti i zaštita zdravlja u poljoprivredi”, Kolektiv autora Novi Sad – Zagreb 1984. **Mr Ivan Rudinski**

Pčelarstvo:

Pčelinjak u srpnju

U ovom mesecu najvažnije je sve pčelinje zajednice detaljno pregledati i ustanoviti jesu li sposobne normalno se razvijati i uspješno pripremiti za zimu.

Srpanj je posljednji mesec prave pčelarske sezone, jer nova već počinje prvih dana kolovoza. Zato u drugoj polovici ovog meseca treba detaljno pregledati pčelinje zajednice i u njima otkloniti sve nedostatke. Samo tako stvorit će se uvjeti za normalan razvoj i dobru pripremu pčelinjih zajednica za zimu. U ovo doba godine pažnju treba posvetiti i borbi protiv prekomjerne toplote i pravodobnoj selidbi pčela na suncokretovu pašu.

– Vreli srpanjski dani i visoke dnevne temperature pripremaju desetke tisuća pčela da izađu iz košnice i na letu formiraju „bradu”. Matica, koja je do ovog vremena polagala oko dvije tisuće jaja sada polaže upola manje. Pčele izletnice aktivne su uglavnom u jutarnjim i večernjim satima. Zbog vremenskih uvjeta i stanja u košnici, neophodno je poduzimanje mjera koje će ublažiti nepodnošljivu temperaturu u košnici i istodobno pojačati radnu sposobnost pčelinje zajednice.

– U srpnju još traje pčelarska sezona koju treba najbolje iskoristiti. Ali, istodobno treba misliti na početak pripreme za iduću godinu, jer ulazimo u ljeto kada paše za pčele ima sve manje.

– Lipa je veoma osjetljiva na vremenske promjene. Može početi odlično lučiti nek-

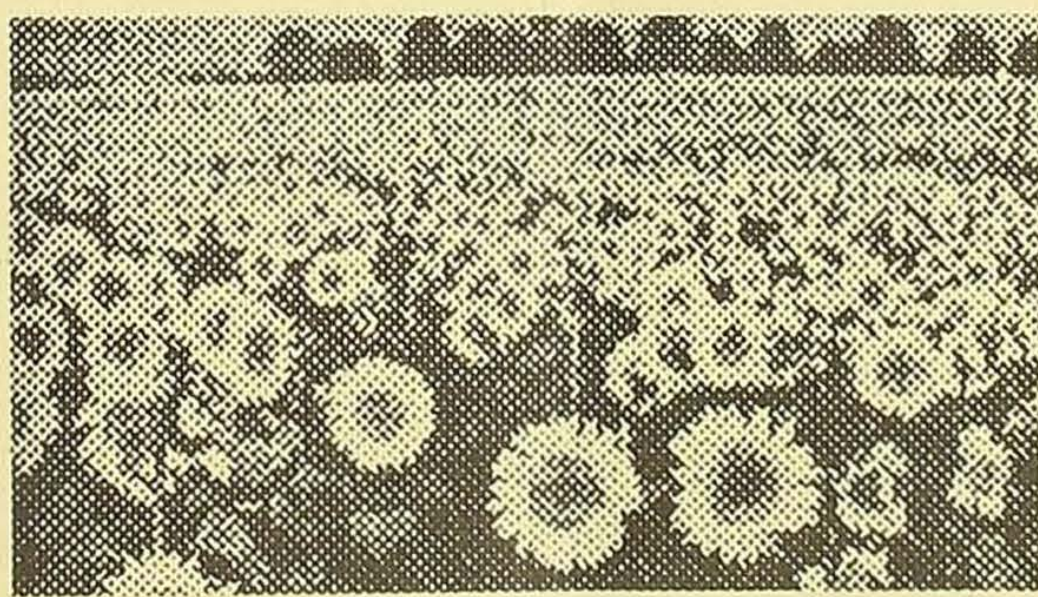
tar, ali posle nakon zahlađenja (kiša), događa se da prekine medenje.

– Stoga, samo od jakih pčelinjih zajednica na lipi možemo očekivati dobre prinose.

– Košnice na lipovoj paši treba smjestiti u uvale u kojima nema jakog strujnog zraka, a razmjerna vlažnost je povoljna.

– Suncokretova paša je sigurnija od lipove. Zbog toga je ne treba propuštati.

– Ako je moguće, na suncokretovoj paši treba tražiti takve njive na kojima je sjetva

objavljena u različitim periodima, jer će i cvjetanje biti u određenom vremenskom razmaku.

– Za oprašivanje i prikupljanje nektara dovoljne su dvije zajednice po hektaru.

– Srpanjske vrućine su opasne za seobe pčela. Poželjno je da se dobro napunjeno saće s bar dopola poklopljenim medom prethodno izvrcu. Inače, pod teretom može skliznuti i ugušiti pčele.

– Poslije vrcanja treba učvrstiti ramove, jer i oni, ako se klatae za vrijeme selidbe, mogu uništiti mnogo pčela.

– Neophodno je osigurati i što bolje strujanje svježeg zraka.

– Prva dekada srpnja je pravo vrijeme da se pčele presele na suncokretovu pašu. Pri izboru mjesta treba voditi računa o trajnosti i intenzitetu paše, udaljenosti i kvaliteti puta i opremljenosti košnica. Sve dijelove košnica treba dobro povezati. Pri utovaru se košnice postavljaju tako da okviri sa saćem stoje uporedo s osovinama. Po dolasku na odedeno mjesto, košnice se odmah istovaraju, a kada se pčele smire, otvore se leta, ali ne redom, već po skupinama. Prvo se otvore leta prve, četvrte i sedme košnice, zatim druge, pete, osme i tako dalje. Pri tome se leta ostave malo sužena dok se pčele ne orijentiraju i ne počnu normalno raditi. To obično traje dva-tri sata.

– Opasnost od rojidbe vreba i u srpnju. Zato pčele trebaju uvijek imati dovoljno prostora i posla oko njegovanja legla ili gradnje saća i voska.

– Pčele na lipovoj i suncokretovoj paši dobro grade saće i stvaraju vosak. Tu mogućnost treba iskoristiti. Novoizgrađeno saće treba stavljati u oblast legla da bi ga matica što pre zalegla.

– Ako zajednici niste osigurali mladu maticu, vrijeme je da to učinite.

– Suncokret daje i obilje peludi (polena). Postavljanjem hvatača peludi, na ovoj paši može se sakupiti dovoljne količine za vlastite potrebe i prodaju.

– Ovogodišnjim rojevima treba dodati potreban broj ramova sa zatvorenim leglom. Tako će brojniji dočekati zimske dane i u proljeće moći da se razviju u dobre proizvodne zajednice.

Ante Zomborčević

Organizujemo nastavu iz: matematike, stranih jezika, fizike, mehanike, elektrotehnike, maternjeg jezika, poseban program iz metoda učenja i pripremu budućih srednjoškolaca za kvalifikacioni ispit za upis u srednju školu.

Stručnost i pedagoško iskustvo naših nastavnika vode vaše znanje do željenih ciljeva.

U okviru Škole plus vršimo obuku budućih vozača. Vi treba samo das nas potražite, sve ostalo je naša briga. Informacije i prijava kandidata radnim danom od 11 – 16 časova u prostorijama Škole plus, Strossmajerova br. 3 (ispod Muzičke škole) ili na telefon 37-316 u večernjim časovima.

Za ribiče:

Ovogodišnji učinak

Sada je za nama prva polovica godine pa se možemo pozabaviti analiziranjem učinka sportskih ribiča i vidjeti koliko je bila uspješna zimsko-proljetna sezona. Analiziranje možemo početi zaključkom: odavno ne pamtimo tako neuspješni vremenski period kakav je bio ovogodišnji.

U ovom šestomjesečju rijetko tko se može pohvaliti nekim značajnim ulovom u našim okolnim ribolovnim vodama. Nekome se Fortuna nasmiješila i podarila mu ulov nekoliko većih riba, ali rijetko koju od plemenitih (smuđ, štuka, bandar, som). Ovo je odstupanje od prosjeka, što potvrđuje ukupnu neuspješnost.

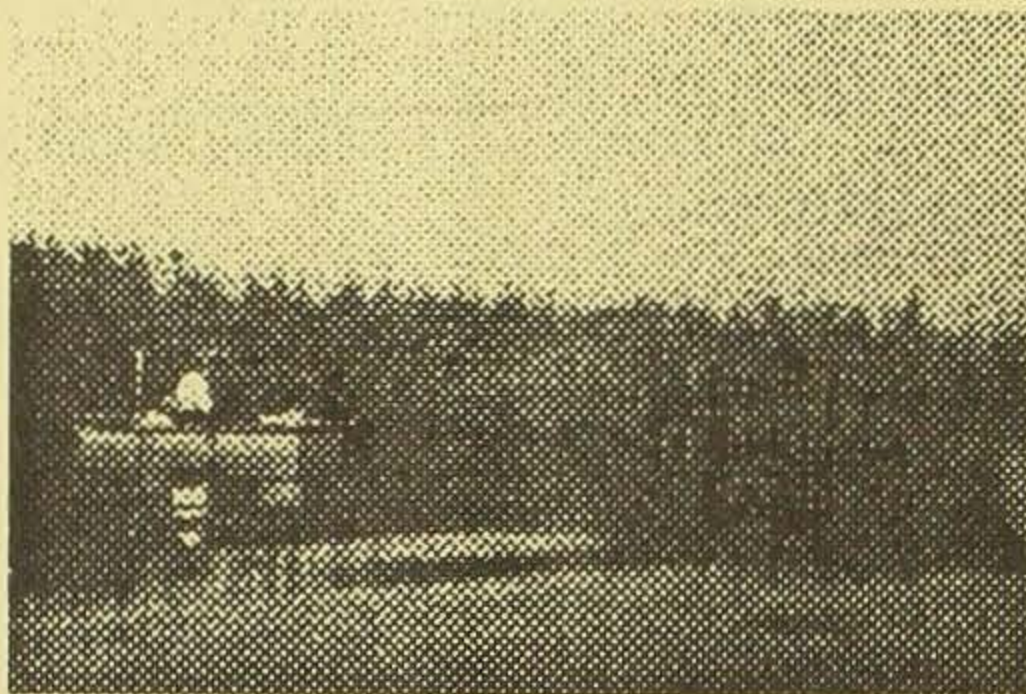
Ovogodišnja zima zapamćena po dugotrajnosti, s oko pet mjeseci snijega i zaleđenim stajaćim vodama, onemogućila je zimski i ranoproljetni ribolov. Kako se led topio tako se štuka mrijestila, pa je izostala mogućnost njenog ulova. Druge plemenite ribe su se počele pripremati za mrijest, pa je kod većine izostala „navala na udicu”. Vrijeme pripreme za mrijest i višetjedni oporavak poslije mrijesta su vremenska razdoblja kada je ulov vrlo slab. Ovako je bilo stanje sa plemenitim ribama.

Bijela riba babuška pružala je mogućnost ulova, u rijetkim pogodnim danima za ribolov. Travanj i svibanj odlikovalo je dosta nestabilno vrijeme: vrlo česte kiše, velika odstupanja u toploti, kada je porast temperature bio skoro uvijek popraćen vjetrovom, a kada nisu postojale ove smetnje onda je bio period uštapa.

U Paliću je nagli rast toplote uzrokovao brzi razvoj podvodnog bilja pa je najvećim dijelom onemogućen ribolov s obale, a i na mjestima pogodnim za ribolov nije bilo očekivanog uspjeha. To se vidjelo po vrlo malom broju upornih ribiča, koji su očekivali da će baš oni biti sretnici toga dana i da će imati očekivani uspjeh. U Paliću su jedino bili uspješni krivolovci, koji su „grabuljanjem” trokrakim udicama ulovili i, nažalost, još više ozlijedili riba. I pored pojačane nadzorne službe, bez stalne suradnje s milicijom, ovo zlo se ne može iskorijeniti.

U toku Krivaje, od Kočande do Bačke Topole, mogla se uloviti bijela riba, ali samo sitna deverika, krupnije bodorke i crvenperke, ponekad i patuljasti som. Zanimljivo je da u ovoj vodi nikome, bar se među ribičima o tome nije pričalo, nije uspjelo uloviti krupnije deverike, one oko 1 kg i teže, iako ih ima dosta u toj vodi. Prethodnih godina, u vrijeme poslije mrijesta, lovljeni su takvi primjerci. Rijetko, ali baš vrlo rijetko, je nekome uspjelo da ulovi štuku, iako su vršeni pokušaji ulova na sve moguće dopuštene načine. Rijedak ulov u ovoj vodi potvrđuje samo nalaz neuspješnosti: uvijek je bilo odličnih mjesta slobodnih za ribolov, a i primjer da smo jednom u grupi loveći štuku dobili na udicu soma od 1,6 kg potvrđuje da je i ovaj ulov odstupanje od pravila i potvrda ukupne neuspješnosti.

Akumulacije kod Velebita i Adorjana po sličnosti zastupljenosti vrsta riba bile su još slabije. Ponekad je radila babuška i to ona vrlo sitna 10 - 15 dag i rijetko po koja krupnija. Bilo je više ribolovnih dana kada nam nije bilo moguće udicom uloviti kedera, za mamac grabljivicama, pa smo do njih mogli

doći samo čerencem. Loveći ribu u ovim vodama obično je najvećim dijelom ribolovnog dana voda tako mirovala kao da je bez riba. Vršeni su pokušaji varaličarenja na smuđa i soma, na ulaznom dijelu kanala Tisa - Palić, ali bez značajnijeg uspjeha, iako smo se okušavali s raznim oblicima varalica: mepsovima, tvisterima, voblerima, pa čak i često uspješnom mrtvom ribicom. Uspjeli smo i to vrlo rijetko dobiti na varalicu manjeg bucova, a nikada iznad 1,5 kg. Sličan je zaključak i ribiča koji su okušali sreću na Svetičevu, kod Stare Moravice i nizvodno od Malog Beograda.

Razgovarajući sa ribičima i nekoliko profesionalnih ribara na području Tise oko

Martonoša i uzvodno do državne granice svi su bili jedinstveni u nalazu da je do sada riba izuzetno slabo radila. Za to je najbolji pokazatelj kada za vrijeme vikenda možete vidjeti više čamaca na vezu nego u vodi. Svakako da je u ovom nalazu najmjerodavnija ocjena profesionalnih ribara, koji su nezadovoljni ulovom mrežama.

Iako je ovo proteklo vrijeme negativno ocijenjeno u pogledu uspjeha u ribolovu, vrijedi vas upoznati s događajima od 22. lipnja. Ponekad odlazimo na Dunav kod Apatina, obično u područje „Malog vira”, pa smo se dan ranije dogovorili o svim pojedinostima i o vremenu polaska, određivši da to bude ujutro u 2,45 sati. Jednog kolegu nismo mogli pronaći, pa smo se odlučili nas četvorica da odemo u Apatin i krenuli u zakazano vrijeme. Međutim, taj kolega je telefonirao jednom od nas u 3 sata ujutro, i kad je čuo da smo otišli bez njega razočaran je sjeo u auto i sa još jednim ribičem otišao na akumulaciju kod Malog Beograda. Odbrali su mjesta i u samo svitanje zabacili štapove. Do oko 5 sati ništa, a onda je počela „raditi” deverika i babuška. Naš kolega je za vrijeme od 5 do 7 sati, kada je riba kao po komandi prestala uzimati mamac, ulovio 14 deverika. Najmanja je bila 600 g (!), a najveća 1,40 kg i 8 komada babuški, najmanja 550 g (!) Njegov kolega, pecajući od njega samo pedesetak metara dalje, ulovio je samo tri deverike! Od 7 sati pa nadalje nisu ulovili ni jednu ribu! Ova „hitchcockovska” neizvjesnost je najveća draž u ribolovu i stoga doma ponijeta suha čuvarica nije od vratila nijednog strastvenog ribiča od ove „strasti”.

Unatoč svemu, ribiči i dalje odlaze u ribolov, čekajući svoj dan.

Apatinski recept za riblju čorbu:

Za pripremu je potrebno oko 3 kg šarana, 4,5 l vode i 3 glavice crvenog luka.

Očišćenog i na velike komade isječenog šarana staviti u vodu sa sitno isjeckanim crvenim lukom, dodati žlicu soli i kada sve provrije dodati po želji sitnu crvenu papriku - slatku ili ljutu prema ukusu. Kada čorba uzavrije, nakon oko 20 minuta, dodati žlicu octa i oko 2 dl soka od rajčice. Ostali začini se dodaju prema ukusu, ali ne previše. Što god drugo da se stavlja u čorbu pokvarit će prirodni okus ribe.

Alojzije Stantić

Ovo (možda) niste znali

Mala zemlja, a velike ribe!

U Litvi, na obali Baltika, veoma je popularan ribolov. U močvarnoj delti rijeke Nemunas ponekad ribiči ulove i veće ribe, pa je tako u vremenu od 1992. do 1995. ulovljena štuka od 19,10 kg, bandar 2,05; smuđ 8,45; som 60; linjak 4,10; srebrni karaš 3,35; bucov 6; mrena 6,20 kg i jedan durbak od 23,60 cm, što je prava rijetkost, jer on obično naraste od 12 do 17 cm, piše „Perti Heil” u broju 3 iz 1996.

Priredio: Alojzije Stantić

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1
telefon: (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”) telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Aforizmi

- On je Veličina - izaziva strahom(m)poštovanje.
- Niti sve Velike misli nisu plemenite.
- Ostavimo srcu makar najuži „koridor“ ka nebeskim sferama!
- Kada bi se napisala korigenda naših životnih grešaka, nadmašila bi, po obimu, i najveću knjigu do sada napisanu.
- Na sljedećoj Balkanijadi uvodi se nova sportska disciplina - plivanje u prašini.
- Da nema laskavaca i hvastavaca - život bi bio tako prozaičan!
- Nisam toliko glup da ne budem zlo-pamtilo, niti nehuman da budem zlovračalo.
- Konačno je kompletirao osobnu garderobu - obukao je „drveni kaput“.
- Da li bismo čuli za Buridanovog magarca - da je pojeo obje hrpe sijena?
- Naši politički instrumenti poprimaju „juke-box“ reputaciju.

Željko Skenderović

Aforizmi

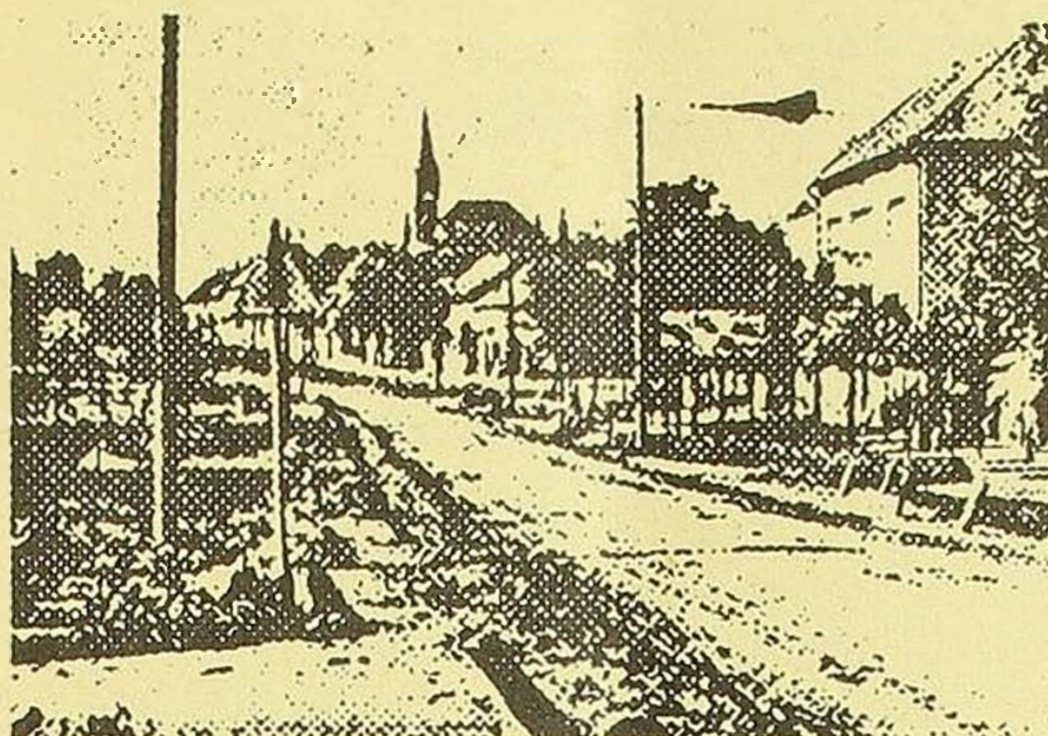
- Pisma nam ostaviše, bitno je da su marke uzeli.
- Srbija ima povjerenja samo u Miru, a Hrvatska vjeruje samo Rimu.
- Nemamo standard - sve nam je luksuz.
- Da na Kosovu vlada demokracija najbolje pokazuju izbori. Albanci nisu išli na glasovanje.
- JNA je čuvala bratstvo i jedinstvo kao zenicu. Zenica je branjena, zna se kako.
- Za žitelje Zapada čitanje tiska je znak kulture, a za nas je stvar financija.
- Natalitet se svakodnevno povećava u Srbiji. To se najbolje može vidjeti u srpskoj kolijevci - Kosovu.
- I prije svake riječi bijaše Riječ.
- Stranački lideri u Jugoslaviji nikako da izađu iz okvira Staroga. Svoje fotografije stavljaju u njegove ramove.
- Svi muževi vjeruju da su im žene vjerne, a jedino Adam zna.
- Dugo smo se borili - stoga nije čudo što imamo toliko bora.

Dujo Runje

Iz života naših predaka

Hetija (VI.)

Kad je i posljednji poso svršen krenilo se na salaš, kroz Paprenjaču u kojoj je sokak za Đurđin mistimično bio prilično uzak. Naš

Glavni bajmački sokak s početka vika, sa danas nepostojećom sinagogom

salaš je bio dosta blizo, od bajmačkog atara treći u Stantićevom šoru, i zato smo se mogli zadržati malo duže od oni Đurđinjana čiji su salaši bili udaljeniji.

Prid podne je reduša pogledala idu i naša kola da zna kad treba ukuvat čorbu, jel se ona na astal mora metnit sa friško ukuvanim tistom, da bi bila što ukusnija. Kuvanju čorbe se pridavo velik značaj. Ila se ona svaki dan; s njom se reduša pridstavljala iz zato nije mogla bit makar kaka. Sačuvaj Bože da je za čorbu kogod zajedljivo upito: „Šta je ovo u zdili?“ - od tog većeg poniženja za redušu ne bi moglo bit. (Bože, znam kaku sve čorbu danas ne idu ljudi, ako je i idu, pa mi dođe da i' žalim).

Izvrebali su kad će se kola približit salašu; kogod od ukućana je otvorio kapiju da kola udu brez zadržavanja. Isprezanje konja je obavio kočijaš uz pomoć koga od ukućana, a drugi su oma uneli unutra sve šta je doneto u lotrama i pod sicom. Sersam je obišen u košaru. Ko je imo pláve konje taj i je moro odznojiti, oćutkovat gužvom od slame dok se sasvim ne osuše. Liti i po suvom vrimenu isprezanje je bilo začas obavljeno, al kad je

bilo kišno vrime onda su se konji i kola ublatnjavili, isprezanje konja i raspreamanje kola je duže trajalo. Noge konja su oćišćene od blata, konji oćutkovani, a sa špica i naplotaka toćkova blato je svučeno kraćom štran-gom i tek onda su kola ugurana pod šupu, a pridnji kraj rude potpaćen. Kad je konje isprego, kola sredio i odvuko i na misto, kočijaš je napojio i namirio konje, svoj poso je uradio „ućisto“ i tek onda je oćo na užnu.

Niki godina s jeseni, kad je okišilo, i s prolića, kad se snig topio, dešavalo se da se kroz uski sokak Paprenjaće nije moglo il se teško prolazilo kroz buzalicu, kočijaši nisu volili ublatnjavit konje i kola, pa su onda to misto zaobalazili. Išli su za Đurđin nuz on-dašnju dernicu (bila je blizo današnje benzinske pumpe), obašli su selo i atarskim putom izašli kod „Dželatovog salaša“. Tu je put već bio dosta širok pa se mogla zaobać buzalica po doljaćama. Uvik se našo ko da u buzalicu zadije snop kuružne, opomenu kočijašima da tudan ne tiraju kola, jel je tamo blato duboko. Ovo je urađeno zato da ne bi kogod s teretom il ćudljivim konjom zapo, pa onda moro sać u blato do iznad ćlanjaka. Taki slućajeva je bilo dosta, pa su na to kočijaši opominjani.

Po smrznutom kolovoz puta se tako uglanco ko da je poravnjen, a kad su se susrila dvojka kola onda je svaki kočijaš jednim toćkom išo po ćaćku dok se nisu obašli.

Kad je sve oko hetije raspakovano i smištено, josag napojen i naranjen, prostrta slama u košari i volarici, ćeljad se našla za astalom. Prid užnu, posli molitve, iz zdile je prvo baćo vadio, pa onda drugi redom. Pripovitka za užnom bila je o doživljenom na hetiji; šta ima novog, ko je koga pozdravio, a žene su raspravljale o tom šta su vidile u dućanima, kaka je nova roba stigla, jel se u kupovinu išlo izdaljeg. Dal triba štogod kupit o tom se prvo razmišljalo, zatim odlučilo i onda išlo razgledat kake su cine, da bi se tek posli tog kupila željena roba. Novci se baš nisu lako davali iz ruke i brez moranja.

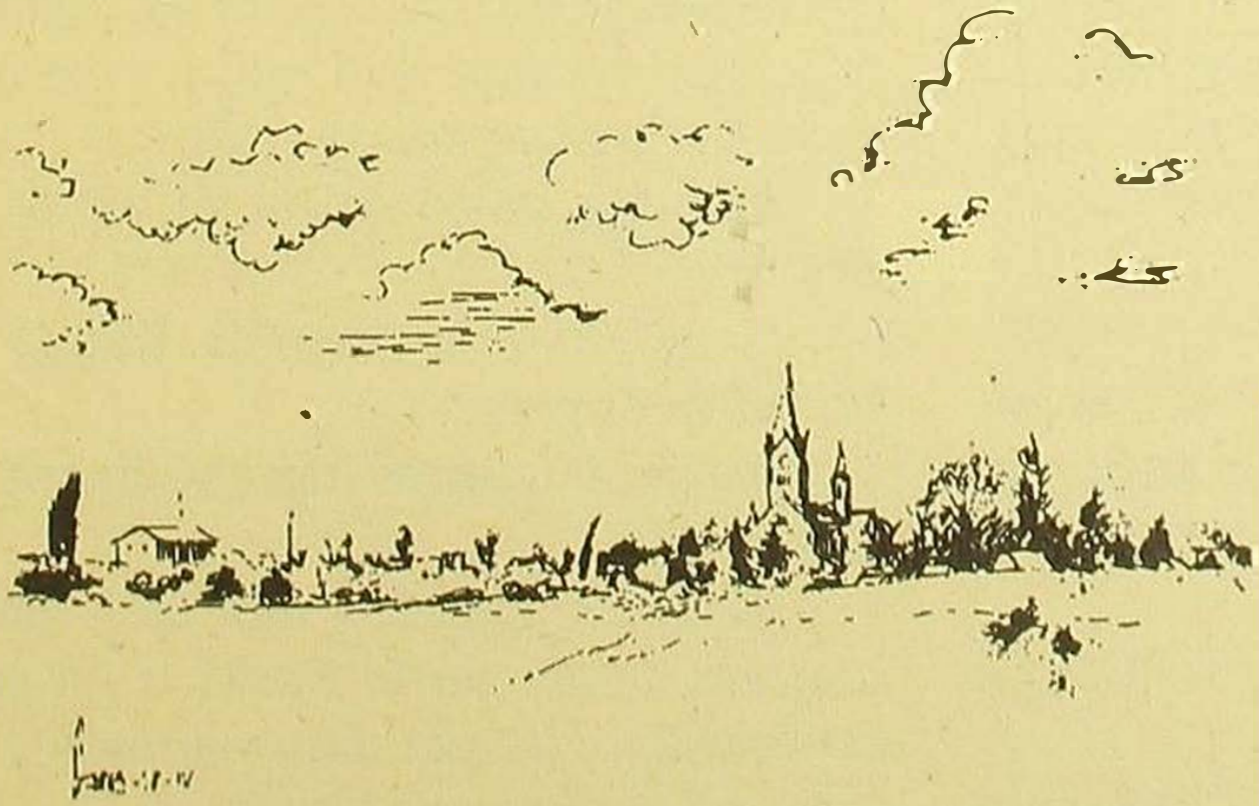
(nastavit će se)

Alojzije Stantić

U Tavankutu na proštenju:

Ljepote narodnih igara

Na dan proštenja, koji je uvijek pada prve nedjelje nakon blagdana Presvetog srca Isusova, 16. je lipnja u dvorištu mjesnog Doma

Ilustracije u ovom broju: Sötét Géza

kulture održan „Folklorni maraton“ u povodu obilježavanja 50. obljetnice postojanja i rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog

društva „Matija Gubec“ iz Tavankuta. Zamišljena kao priredba koja će okupiti i druga društva, domaćini su njome htjeli prikazati ljepotu narodnih igara iz dijelova sadašnje Jugoslavije, Vojvodine, prostora bivše Jugoslavije, i time reći da granice kulture ne prate i granice država.

Na poziv domaćina odazvalo se 9 kulturno-umjetničkih društava iz subotičke i somborske općine, među kojima su: KUD „Vladimir Nator“ iz Sombora, KUD „Jedinstvo - Egség“ iz Bajmoka, KUD „Aleksandrovo“ iz Subotice, MKPZ „Baćki Monoštor“, KUD „Lifka Sándor“ iz Hajdukova, AKUD „Bratstvo“ iz Ljutova, AKUD „Ivo Lola Ribar“ i HKC „Bunjevaćko kolo“ iz Subotice, te domaćin HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta, koji su priredili više od pet sati raznovrsnog programa. U prekrasnom ambijentu, uz prijatno vrijeme, ovaj je bogati, i u Tavankutu do sada nevideni, program vidjelo preko 700 ljudi koji su znali nagraditi pljeskom i igre iz Šumadije i Vranja, kao i one iz južne Mađarske, Slavonije, Posavine, ali i domaće igre iz Vojvodine, a ponajviše „one što u srce diradu“: više prikazanih spletova bunjevaćkih igara.

Prezadovoljni domaćini, koji su uložili ogromni napor da bi se ova manifestacija na ovakav način održala, ovim putem zahvaljuju svima koji su se odazvali da im uveličaju proslavu, te mnogobrojnim mještanima, a napose župniku Antunu Gabriću, koji im je „posudio“ dvorište za održavanje večere.

(t. ž.)

Kosi kut

Drvo života

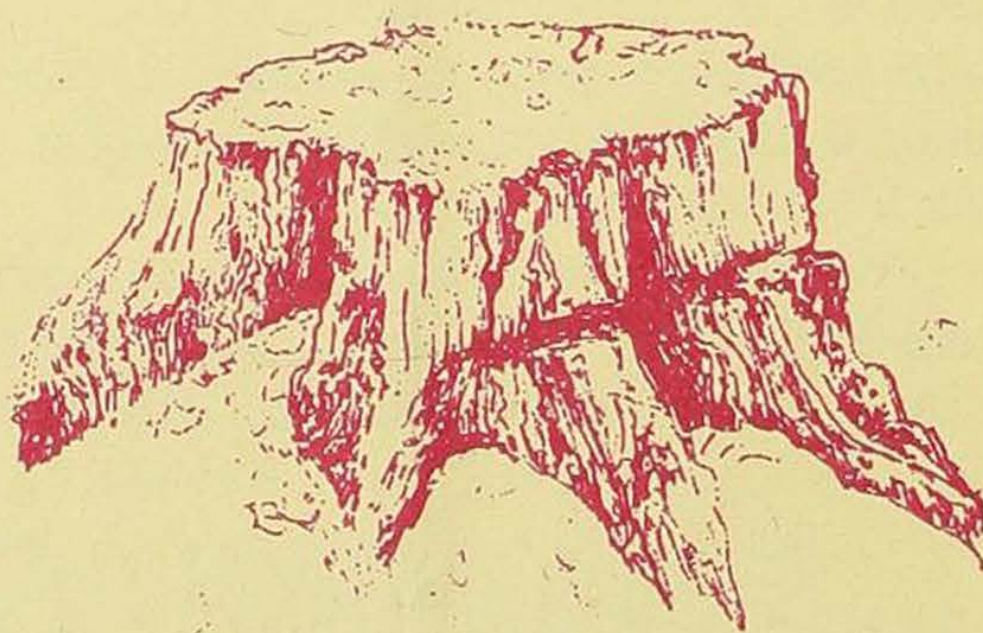
Ugledne građanske novine donijele su izvanrednu vijest: procvjetalo je drvo života. Tdg drveća ima sedam vrsta. Obično ne cvjetaju. Riječ je o posebnoj vrsti – Dracena deremensis – koja je konačno procvjetala. Gore rečene novine donijele su i adresu domaćice Ivanke Stantić, kod koje je dotično drvo procvjetalo. Velika je navala znatiželjnika. Domaćica ima problema s mnoštvom posjetitelja. Pritisak je ublažen objavljivanjem fotosa u rečenim novinama.

Priroda je progovorila. To je znak i poticaj. Znak je ispravne politike svih razina. Savezna, republička, pokrajinska, oblasna i općinska uprava je zaštitila manjinske vrste iznad svih svjetskih standarda. Posebnu ulogu je odigrala mjesna samouprava. Stalno drži u zraku nebeski odred. Krilatice svaki dan zuje iznad naše varoši. Čuvari neba čuvaju ljudstvo, stoku i biljke od kozmičkih štetočina. Ekolozi su zabranili otrov koji škodi drveću. Poubijali su sve bube štetočine.

Poticaj je da se vratimo prirodi. Biljke ne mogu dobiti prirodno gnojivo. Stalno ih kljukaju nekim kemikalijama. Nema prirodnog postupka. Poznata je stvar da ljudi polude. Sada su i krave poludjele. To se nikad nije čulo. Ljude hrane pilulama. Šaka sedativa i čovjek živi omadijan. Ponaša se kao majmun. Uništavaju ga nove i nei-

zlječive boljke. Medicina se trudi, ali, izgleda, u pogrešnom smjeru.

Ovaj poticaj prirode su najbolje shvatile mlade snašice. U dogovoru sa svojim muževima odlučile su još koji puta procvjetati. Poznata je stvar da su mnogi od svojih obiteljskih stabala načinili obiteljski panj. Procvjetalo je drvo života. Može i obiteljski

panj. Snašice skidaju s tavana prašnjave zipke. Spremaju se za novo cvjetanje. Ljudi se raduju. Župnici trljaju ruke. Bit će krštenja. Prosvjetni radnici su veseli. Neće biti zatvaranja odjeljenja. Život će procvjetati.

P. S.

Flos unus non facit hortum –

Jedan cvijet ne čini vrta.

Josip Temunović

Iz starog tiska

Općinari i bunar

U jednom selu završili su kopanje javnog bunara. Bunar je bio dosta dubok pa su htili da mu izmire dubinu. Kako nisu imali tako dugačku spravu za mirenje dužine, na pridlog pridsidnika rišili su da će dubinu izmiriti ljudskom dužinom. Za rovaš se uhvatio pridsidnik, njegove noge uhvatio je jedan općinar, a ovom noge uhvatio je drugi općinar i tako dalje. Kada su već petorica visili tako uhvaćeni jedan za drugog, pridsidnik koji je bio najgornji viknu doli:

– Pričekajte malco dok ne pljunem u šake.

„Bunjevačko žackalo”, 19. travnja 1940.

Poštovani kolega Sekelj!

Sve čestitke za vaš jubilarni broj. Nadam se da će biti prilike da svi zajedno proslavimo i stoti broj (i ne samo stoti!)

Uz srdačne pozdrave,

Sara Matijević

Fond za otvoreno društvo, kancelarija u Novom Sadu

Pisma čitatelja

Entuzijasti istinske riječi

Cijenjeno Uredništvo,

Primite srdačne prijateljske čestitke uz pedesti broj „Žiga”.

Smatram da je „Žig” posve zgodan primjer kako se ljudi sami snalaze u širenju istinske riječi. Za svaku je pohvalu koliko mala skupina entuzijasta okupljena oko „Žiga” vrlo uspješno informira čitateljstvo o mnogim temama. Iskreno rečeno, svaka je rubrika na svoj način izazovna, poticajna i obogaćuje.

Želim vam da uspješno prebrodite sva iskušenja koja vas još čekaju i da pridobijete što veću čitateljsku obitelj.

Srdačno, vaš stalni suradnik

Ante Zomborčević

Bunjevačka narodna pripovijetka

Prosjakov dug bogatašu

Stari nadničar osim unuka nikog nije imo. Dok je bilo zdravlja dida se kojikako tevljo s nevoljama, al jedared se na oči navukla landra, čovik više nije za poso.

Moro uzet prosjačku torbu, a mali unuk će ga vodit. Od kuće do kuće došo i na kapiju bogatog gospodara, kod kojeg je godinama nadničio. Taj bio taki škrtac, da se ni ženio nije, jel ženu triba ranit.

Dida ga znao u dušu, al kaže unuku:

- Valda će nam dat kašiku brašna kad sam ga cilog života služio.

Zalud se ponado, onaj ni na treće lupanje nije otvorio. Čuli su ga di šuška iza kapije, a dida je i znao da i' gleda, jel onaj nikom nije otvaro dok kroz puklotinu nije vidio ko je na kapiji. Uvik je stra'ovo da će ga porobit.

Kad su se vraćali dida kaže unuku da ga opet odvede tamo. Deran je baš mali, ali već i njegova dičija pamet zna štogod.

- Dida, - kaže - nakupili smo da par dani imamo 'rane, a još i malo novaca na trošak, zašto da zalud gubimo vrime?

Al dida se zainatio, svaki dan kad ide i kad se vraća triput zalupa na bogatašoj kapiji. Tako bilo pet dani, a kad šesto jutro zakvrca-li onaj oma otvorio.

- Šta ćete, koga tražite? -

Šta se ima pitat šta prosjak traži, al gospodar se prinemaže ko da ne zna ko je prid njim, glas prominio ko da je kopun, jel zna da dida ne vidi.

Kad je dida to čuo i on će se praviti da ne zna s kim divani, pa kaže:

- Tražimo gospodara, imali bi š njim malo posla.

- Očo je na salaš, a ja sam tu sluga, ne možem ništa udilit.

Oma bi kapiju i zatvaro, a dida podmetnio onaj prosjački štap:

- Čekaj, čovče božiji. Ko kaže, da sam ja došo gospodaru, da mi udili?! On je naprama meni uvik bio podatan, a moj poso sad dobro ide, pa oču da mu svakog dana dadem po jednu krajcaru. Kad već njegov nema, uzmi ti, pa ćeš mu dat kad se vrati.

Dida dao, pa će krećat, al sad onaj njegov za rukav:

- Čekaj, čekaj samo malo. Kad je tako, a šta ćeš sa dugom?

- Kakim dugom?! - derančiću prija došla rič neg didi.

- Kakim?! Kažeš, - didi će - svaki dan krajcara mom gazdi. Misliš ti da smo mi zaboravili?! Već pet dani si dolazio, a krajcaru si dao samo za danas.

Kazivao: Roko Stantić, Đurđin

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov